

A NOSA TERRA

PERIODICO GALEGO SEMANAL

N.º 58 - DO 20 AO 26 DE ABRIL DE 1979 - 30 PTAS.

PAXINA 13
Aberri Eguna-79

INDEPENDENTZIA
SOZIALISMoa

EUSKADI:

"A REPRESIÓN
E HOXE
MAIS BRUTAL"

Os acordos
Municipais

PAXINA 3

Carbal:
A lembranza
duns mártires

PAXINA 6

LUIS SEOANE,
o que nos deixa

PAXINA 7

XOGOS DE SOCIEDADE

En "La Voz de Galicia" de martes, día 3 de abril, publicase unha reseña dun homenaxe adicado a María Victoria Fernández-España na que oficiou como mestre de ceremonias o señor Osorio: "Sueño y espero que para dentro de dos, tres o cuatro años, nos volvamos a reunir aquí, en La Coruña, en homenaxe como este, con más gente (el poder llena más) para celebrar la elección como presidente del Congreso de María Victoria".

Reina a consternación entre os barbeiros e ciclistas ante a posibilidade de que Augusto Assía chegue a presidente-consorte, eventualidade que o mandaría ao exilio, xa que corno é sabido o señor de Xanceda é alérgico ao pedal e moito más á "barbera".

Máis optimismo despertou entre o personal a confesión de que "o poder enche máis", receta que lle será de maior utilidade aos nosos labregos ocupados neste tempo no traxego da ceba dos porcos.

MILLOR CALAR

"El Ideal Gallego" do tres de abril publica estas manifestacións do exministro de Industria, Agustín Rodríguez Sahagún: "La aprobación de centrales nucleares en España, de acuerdo con la legislación vigente, puede realizarse por una simple resolución de la dirección general correspondiente".

O mesmo xornal publicaba dous días antes un artigo de Abel Hernández titulado: "Rodríguez Sahagún, ¿ministro para el País Vasco?".

Vimos de ler a novela de Risco "O porco de pé" e fixonos gracia aquel señor que de porco

ascendeu a marrán e de marrán a alcalde, e quen sabe onde tería chegado de existirem daquela proyectos como o de Xove e abertzales pra meter en cintura. Pro esto non vén ao caso.

En fin, que por este ano os bascos puideron celebrar o Abeiri Eguna sin temor a ser disoltos con raios laser, ainda que polo sí ou polo non, de cara á marcha antinuclear que o Bloque convocou en Xove pra o día 20 de maio, recoméndase aos asistentes iren provistos de traxes axeitados, a poder ser de astronautas, que nas películas de Galaxias dan moi bon resultado.

A SECRETARIA
E O CHICLE

Por si fora pouco, o día catro de abril lemos e "La Voz de Galicia": "José Manuel Otero Novás tiene un vicio inconfesable: mascar chicle igual que los americanos. Y el ministro interrumpió el otro día una reunión con la comisión política del Consejo General Vasco para llamar a su secretaria: señorita idonde está mi chicle!"

Podémonos botar a tremer. Contabamos coa repoboación de eucaliptos, pro quen lle di a vostede que un día destes icona cubre os nosos montes con arbres do chicle pra satisfacer a voracidade de ministros. Por algo as autonomías nos resultan viscosas e noxentas.

OS TRES DE SEMPRE

"La Voz de Galicia" do tres de abril faixe eco das declaracions de tres prohomes deses que voan a Galicia agarrados na capa de Superman, dende algúns rañaceos madrileños, nas visporas de

unha vella un anima en pena e pediuelle unhas misas á embaixada de México ou a Presidencia da Xunta de Galicia. Historias de aparecidos, cousas que pasan nas colonias, onde aínda non chegaron os ovnis pesie aos accesos a Galicia e Autopista do Atlántico.

O outro triunvirio, Calvo Sotelo, comentou: "al hablar de caciquismo se alude a una situación que ya ha evolucionado mucho. Nuestros paisanos saben muy bien lo que quieren y no necesitan preguntar a don Fulano o a don Citrano".

O malo é que don Fulano e don Citrano falan sin que se lle pregunten. ¿Qu non lle teñen sentido a don Citrano Calvo Sotelo declarar sober das virtudes do Mercado Común e conviarnos a entrar nista venerable institución pola porta de servicio? Claro que a verbas necias ouvidos xordos.

Un paso adiante

A NOSA TERRA conta hoxe con máis de 4.000 suscriptores pero necesitamos conseguir entre todos 1.000 novas suscripciones. Colabore coa prensa galega, faga un suscriptor pra A NOSA TERRA!

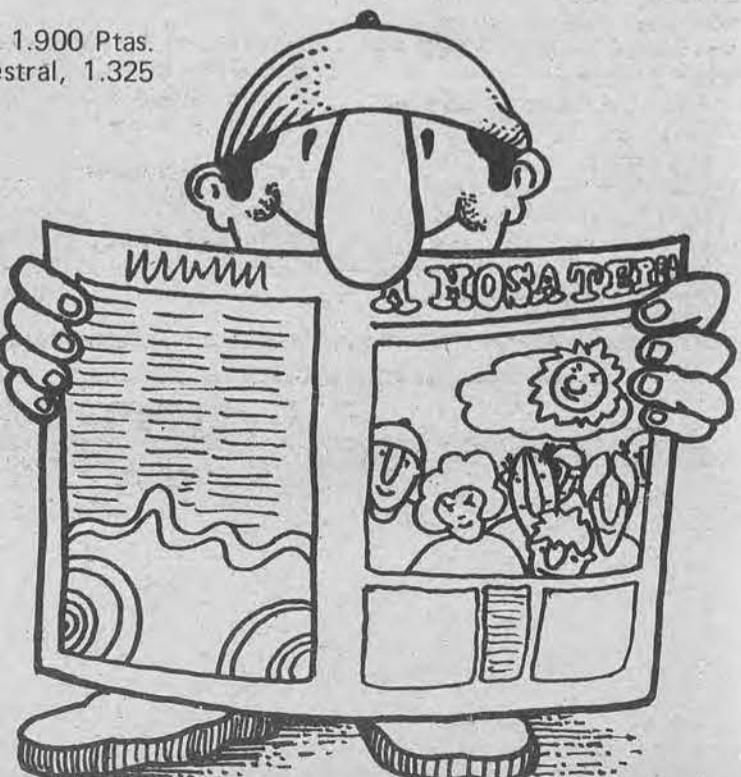
Estado: Suscripción semestral, 800 Ptas. Suscripción anual, 1.500 Ptas.— EUROPA: Anual, 1.900 Ptas. Semestral, 1.000 Ptas.— AMERICA: Arxentina, Uruguay, México, etc. Anual, 2.600 Ptas. Semestral, 1.325 Ptas.— U.S.A., Puerto Rico: Anual 2.350 Ptas. Semestral, 1.200 Ptas.

Nome	_____
Profesión	_____
Enderezo	_____
Poboación	_____
Provincia	_____
Desexo suscribirme ao periódico galego semanal A NOSA TERRA	
por un ano ☐ por seis meses ☐	
☐ Envio o importe (cheque ☐ xiro postal ☐ transferencia ☐)	
a _____ de _____	
de 197_____	

Novo nº. da conta no Banco Pastor de Santiago: 106.735

PIDA OS NUMEROS ATRASADOS QUE
LLE INTERESEN, ENVIANDO O IMPORTE EN SELOS DE CORREOS.
Agasalle a un amigo cunha COLECCION
ENCUADERNADA de A NOSA TERRA
dende o número 0 ao 26.

O precio é somente de 1.200 pesetas,
incluidos gastos de remesa.

CREGO

Emoción desbordada na chegada dos nenos á estación de Vigo.

Na estación, os nenos tiveron que relatar o accidente.

O ACCIDENTE DE SANTA CRISTINA

O rescate foi outro desastre

"... Cando subín á superficie vin moiños nenos, moitas cabezas; fora había moita xente, pero estaban mirando e alguén pedía unha ambulancia, logo alguén botouse a min, recolleume un home de bigote...". Estas son algunas das graves palabras que nos referiu Francisco García Mella, un dos nenos salvados, xa un pouco repousado na sua casa de Vigo, cando lle pedimos que nos relatara o accidente. Palabras graves sobre todo se temos en conta que os feitos se desenvolvieron con moita más incoherencia e desorganización, e de maneira moi mais de laiar do que os medios de comunicación viñan dando a cotío. "Moitos periodistas enteráronse a fondo das cousas, e logo nos diarios non se ativeron á realidade, calando neglixencias e preguntas que alguén tería que contestar", decíanos unha das mestras que estivo no lugar.

Ir buscar as causas do accidente é difícil, despois do fatal desenlace. Fálase do exceso de velocidad, dos pós de pica-pica, da curva perigosa, todas posibilidades mantidas e desmentidas; a un dos nenos que se salvou parécelle que o conductor esquivou un bache e despois foisele o coche, e a última declaración, que parece corresponder ao soldado, di que o conductor soltou as mans pra asentar millor o collín no asento, e xa perdeu o control. Inútil remexer no caso, a non ser pola cuestión das indemnizaciones, que terá que empezar a tramitarse pronto.

TODO FORON QUEIXAS

Xa mirando o dramático cadro, no lugar preparouse un gran montaxe de policía, Cruz Roxa, algún camión do exército, tendas de lona e moita xente, pro non había unha efectividade onde más falla facía, no río. Nin xiquera algún foco podente que alumara pola noite. Nin antes que chegaren os equipos de Cartagena nin despois se deu feito nada, eran equipos que non estaban preparados pra tal situación, e moito menos prás condicións de cantidade e velocidade da auga. Hasta que chegou a xente de Vigo, alí non se viu resultado alentador ningún.

En vista de que non se vian resultados e que a lentitude era total, a xente a cada paso iba poñéndose máis e máis nerviosa. As autoridades tiveron que

escoitar moitas queixas e palabras. O gobernador de Zamora viuse insultado e tivo que marchar; "estivo alí dende o primeiro día, decíannos, vendo que non se facía nada". Prodúxense momentos de gran tensión cando a xente decía que "aquí non se fai nada; se foran os fillos de tal ou cual, seguro que xa había outros medios". Na tarde de mércores a tensión subiu a tal punto que a xente xa quería sair a estrada, parar o tráfico, manifestarse ou o que fóra, con tal de presionar pra axilizar a situación. Logo o anuncio de que chegarían especialistas de Vigo calmou un pouco os ánimos.

"A operación de rescate foi un desastre, e alí era onde lle había que botar o resto. Se non había medios en Zamora, o gobernador, como responsable, que os pedira. Dérone casos como que había xente disposta a traballar e andar con lanchas, pero viñeron os da Cruz Roxa e mandáronos estar ao marxe de todo, que aquello era causa deles e que eles o organizarían. A xente non lle deixaron participar e eles tampoco fixeron nada", comentábanos un dos testigos das primeiras operacións.

A mesma raiña tivo que escutar voces más altas que as outras de boca dunha das nais. "Se en vez de gastar os millóns en propagandas e en eleccións, prepararan equipos de socorro, agora os nosos fillos non estarían ai".

DOUS DIAS SIN FACEAR NADA

A organización era nos primeiros días un desbaraxuste total, pois ninguén sabía qué dirixía nin o que había que facer. Non había unha mínima coordinación. Quen realmente moveu algo a situación foi a asociación de vecinos de Lavadores; os señores Crespo e Cageao traballaron arreto, non somente foi estar entre a xente, senón todo o relativo á burocracia, teléfono, coches, viaxes, levaron todo con firmeza. A base de teléfono removieron Madrid, La Zarzuela, Zamora e Pontevedra pra conseguir un helicóptero que trouxera os socorristas que estaban en Vigo dispuestos pra sair pra Benavente. Trascendeu dunha destas conversas que un da

asociación decía "pero señores, non precisamos autoridades militares, necesitamos un equipo de salvamento, traíannos nun helicóptero a esos homes que están en Vigo dispuestos pra sair". Era como unha ironía que non se deran feito cun helicóptero cando pola zona maniobraba ún (seique un que iban mandar estaba estropiado). ¿Habrá cousa más importante a aquela hora pra todos os helicópteros do Estado? Pois así debía ser cando tiveron que facer o viaxe por carretera. Cando chegou a reina, a xente fixera xa idénticos comentarios. ¿Cómo xustificar pois os enormes retrasos dos equipos de salvamento?

CORRENDO MAIS, HABIA ESPERANZAS

Hasta se falou de que ainda que con posibilidades moi remotas, traendo equipos axeitados por aire no momento da noticia do accidente, sempre cabería alguma esperanza de recobrar alguma vida; decían "vin que traxan rapaces coa roupa e pelo secos; seguramente estiveron na veira ou nalgún ramallo esperando que os recolleran, e morrerían de frío e descanseira". Empezaron os traballos en firme pra sacar os cadávres, cando deberon tratar de traballar así pra tentar salvar aos rapaces". Alguén haberá responsable de que non se movilice rápido o que faga falta.

PABLO VIZ

Francisco García Mella
"pensei que iba morrer"

¿Cómo se entende que durante case dous días as operacións esteñan case paralizadas de todo?

Cando xa, por carretera, chegaron os submarinistas vigueses, a situación dirixida por un capitán de Corbeta, cambiou, e se ben o primeiro día tardan os resultados positivos, os traballos xa son en todo momento levados ao cabo con total rapidez e sin escatimar ningún risco. A sua actuación foi básica, senón áfunda quizabes estiveramos agardando polas soluciones das autoridades.

Ocurre sempre o mesmo, a xente popular vólcase pola vida, e tén que moverse a topar as solucións que terían que ter xa na man as autoridades, que nem bargantes, como se ve, manteñen desinterés e incoherencia, día tras día, nos nosos asuntos.

Seguimos pensando no neno que dende a sua desesperanza por se librar da auga estaba vendo xente na veira que somente miraba, cando o que lle facía falla era que lle botaran unha man.

P. VIZ

UNEKO SELO DISCOGRÁFICO QUE PULA POLA CONSERVACIÓN DA NOSA MÚSICA POPULAR

X. CÁRBALLA

O 29, EN SIGUEIRO

Congreso labrego

Pra o 29 deste mes de abril, e na Sala de Festas de Sigüeiro, as Comisiós Labregas—Sindicato Labrego Galego teñen previsto o seu I Congreso. Sobre uns 1.000 delegados, escollidos en asamblea parroquial, representarán ao conxunto dos afiliados, correspondéndolle 450 aos da provincia de Lugo, 250 á da Coruña, 200 á de Ourense e 100 á provincia de Pontevedra.

A HISTORIA

As CC.LL. naceron en 1973, ainda que, evidentemente, ainda sen se constituir en sindicato.

Organizáron e axitáron contra a Cuota Empresarial, a recuperación dos montes veciños e a esproprias, como eixes de acción fundamentais. En Maio do 77, presentáron os seus estatutos, e queda constituído legalmente como sindicato labrego. Na sua historia contan loitas da importancia da das Encrobás, as mobilizacións de Xove, a loita pola recuperación do areal de Baldaio, as mobilizacións masivas contra da Cota Empresarial, con cume no nadal do 77, que botaron 15.000 tractores ás estradas de todo o país, ou a folga do leite do 78. Como fito organizativo, compre súñiñar a

gran Asamblea Nacional que, dentro da campaña contra a "Cuota", se fixera no Pabellón dos Deportes de Lugo o 26 de Santos do 77, na que se xuntaron arredor dos 20.000 labregos. Cando das eleccións ás Cámaras Agrarias, as CC.LL. presentáron candidatos en todo o país, sacando máis de 540 vocalías, e demostrando ser o sindicato de maior implantación e espallamento xeográfico.

O FUTURO

O presente Congreso convócano baixo o lema "Pola Reforma Agraria Galega", e en palabras de Bernardo Fernández Requeixo, coordinador en funcións do Secretariado Nacional, vai significar "a culminación do proceso organizativo, e vai servir pra analizarmos todo o traballo

desenvolto e a traectoria seguida polo sindicato deica hoxe".

O orde do día será o seguinte:

—Informe do Secretariado Nacional.

—Lectura e discusión dos estatutos.

—Programa.

—Ratificación do Secretariado Nacional, composto aseguir elección previo dos Consellos Comarcas.

—Elección do Secretario Xeral.

Asimesmo, no Congreso marcaranse as liñas mestras que orientarán a política sindical inmediata das CC.LL.

Convidados, asistirán organizacións agrarias de Asturias, Cantabria, Euskadi, Países Cataláns e Portugal, amais das organizacións irmás do MM-PG, ING, ERGA, AN-PG e UPG.

FAGA UN
PEQUENO
ANUNCIO NUN
SEMANARIO
AMIGO

A NOSA TERRA

crónica política

Un dos fenómenos más sorprendentes e descurados da actual democracia española é como se tenta facer pasar, recorriendo á demagogia pseudonacionalista en certas ocasións, como representativo do verdadeiro nacionalismo o que non é máis que oportunismo electoralista e práctica política española. Nas conversas mantidas pola chamada esquerda pra lle impedir o paso á dereita española nalgún axuntamento nos que, con acordo previo, esto era posible, a UG xustificou todas as suas actitudes no nome de Galicia, no nome da hostilidade contra do "centralismo" e, descoñecido, recurriu a acusar de españolista á única coalición electoral que dende o punto de vista organizativo e político representa unha línea nacionalista, esto é, de oposición real ao españolismo.

BN-PG acudiu ás conversas somente pra non deixar que a sua ausencia pudera contribuir obxetivamente a colocar en certos municipios alcaldes vencellados á dereita caciquil tradicional. Foi a suña postura de promocionar o menos malo pra o país. Nada se pode decir en contra dunha posición que contribue a ensellecer o aparello caciquil e á aumentar as contradiccións nas institucións do Estado colonial, inda que os que se coloquen ao seu frente non señan precisamente nacionalistas. E, nembarcantes, criticable quen despois de utilizar tanta demagogia pseudogaleguista, recorre a facer pactos pra gobernar os municipios, seguidno unha vez máis a línea de colaboración co españolismo, como hasta hoxe se fixo a nivel sindical e a nível das alternativas políticas.

AS AUGAS VOLTAN AO REGO

Efectivamente, a operación de aliarse coa esquerda española, aparte de necesaria políticamente neste intre pra UG pois, senón, quedaría moi ao descoberto, non contradecía as suas aptitudes electorais, (o PSOE acabou cedendo Coruña), nin perxudicaba a quen en Pontevedra podía representar unha UCD posible tránsfuga a un galeguismo moderado, electoralmente a cada volta máis necesario pra sustituir a un sector da dereita española en Galicia e mesmo ao PSOE, en grande parte. O anomeado "pacto dos partidos de esquerda" non é máis que acordo en canto a un determinado número de alcaldías, se temos en conta catro partes, e coincidencia en principios políticos e en alternativas se temos en conta a tres (PSOE, UG, PCG).

Polo tanto, a dialéctica política volve a estar situada como antes do proceso electoral, no lugar xusto no que se produciu o "Día da Patria Galega" do 1978, as anomeadas manifestacións anti-terroristas, o primeiro de Maio, a redacción do Estatuto pola "Comisión dos 16, etc. etc. etc...

AS DIFERENCIAS DO NACIONALISMO

Un grave problema político na actual situación do Estado español, dende o punto de vista do nacionalismo, é a enorme diferencia de presupostos, práctica política e obxectivos perseguidos que este tén en cada unha das nacións. Fenómeno agravado pola proliferación interesada de movementos rexionalistas que utilizan fraseoloxía nacionalista e que coinciden en alternativas políticas, como pouco a corto plazo e tacitamente, con movementos ao que o orixe nacional non se pode en principio dubiar. O primeiro dos fenómenos pode explicarse pola distinta estructura económica e social esistente entre Galicia, Euskadi, Países Cataláns e Canarias, a diferente actitude respecto do fenómeno do imperialismo, o distinto carácter de clase e, xa que logo, as diferentes estratexias políticas.

Nembarcantes, non hai dúbida de que é contradictorio defender plantexamentos autonomistas, o por moi tácticos que señan, cando éstos non van resolver ningún dos problemas das nacións oprimidas e cando, ademais, son a alternativa do propio poder. Moito menos se entende plantexamento semellante en quen mantén posiciones claramente radicais no aspecto antirrepresivo (esquerda abertzale de Euskadi) ou en quen, pola sua situación internacional e pola función claramente colonial que cumple, non tén máis remedio que ser antiimperialista (caso de Unión de Pueblo Canario e a sua clara oposición ao ingreso do Estado español na OTAN). Estas diferencias, desconexións e contradiccións do nacionalismo non son nada beneficiosas.

Tumbas cheas de herba, abandonadas,
tragadas polo marbre dises mausoleos que enchen,
coa modernización, os cementerios.

Carral:

A lembranza duns mártires

“... Galicia, arrastrando hasta aquí unha esistencia vergonhosa, convertida nunha verdadeira colonia da corte, vaise erguer da sua humillación e abatimento. Esta Xunta, amiga desdeira do país, consagrarse arreto a engrandecer o antigo reino de Galicia dándolle proveitosa dirección aos numerosos elementos que atesoura no seu seo, poñendo os cementos dun porvir de gloria. Pra conquero, esforzarse en fomentar intereses materiais, crear costumes públicos, abrir as fontes naturais da sua riqueza, a agricultura e o comercio, e poñer en armonía coa época os hábitos e as ideas que deixou unha sociedade degradada fundada sobre da ignorancia. Despertando o poderoso sentimento de provincialismo, e encamiñando a un soio fin todos os talentos e todos os esforzos, chegará a conquistar Galicia a influencia de que é merecente, colocándose no alto lugar ao que está chamado o antigo reino dos Suevos...”.

Santiago 15 de abril de 1846

“Proclama da Xunta Superior do Goberno de Galicia”

O señor Roxelio apenas se vía. Envoltó entre bañeras, caldeiros de plástico, xabóns, escobas, alfombras. Pro non perdía o senso do diálogo. Probablemente nos tería alí toda a maña se nós non tivéramos presa. Xa se sabe. Buscábamos unhas lembranzas perdidas ao longo de 133 anos. Cando lle esplicamos cal a que íbamos, sorriu. Deseguida lle empezaron a bulir na cabeza os contos que o seu sogro lle dixera. E a pesares de todo, aquelas historias tiñan un tinte moi vago.

“Hai tanto tempo. Os nomes que millor lembro eran os de Solís e Velasco. O meu sogro contábamle que Solís saíra da capela nque estaban detidos cun puro na boca, e que lles dixeran aos soldados que o iban fusilar: “soldados, pidovos de favor que me apuntes ben”. A xente, en xeral, pensaba que non había razón pra matalos; ademais, ninguén entendía porque o tiñan que facer en Carral. Todo o mundo lle botaba a culpa ao alcalde, e chamábanlle “o tonto” porque firmara cousas que nada tiñan que ver con nosco, pensábase que o Gobernador ou o Capitán Xeral ou quen fora o ameazara. Todos os militares berraban “Morro pola libertade”.

Tamén falamos con dona Antonia, unha vellaña de noventa

años que ainda podería botar un aturuxo. Sentada xunto da cociña de ferro, mollaría un chisco de pan no seu café con leite. Non se sorprendía da nosa chegada. A sua fonte era o abó Panadeiro en Carral que quixo agochar aos militares na capela da vila, pra que non os mataran. A sua intención non resultou. Pero volveuños repetir que a xente de Carral quería salvos. E ela tiña claro que non foi Carral quen os axusticiou.

Ambolosdous afirmaban que o indulto pra que non os fusilaran o traguía unha muller, que cando chegou ao pobo xa non había remedio, estaban mortos. O monumento aos mártires de Carral que se atopa no que poderíamos chamar centro da vila, ergueuse pola iniciativa da familia de D. Víctor Velasco. Nel somente están as cinzas dos oficiais, o resto, os soldados, ficaron no cimenterio. E comentábannos, “se fora algo organizado polo pobo traguéramos a todos”. Nefento, as tumbas que sobreviven en Palex somentes se reconocen polas caliveras e os osos en aspa. Xa non quedan más que tres, caseque cubertas pola herba e sin ningún signo que as faga visibles.

Un monumento de pedra ao que anos más tarde lle engadión unha placa de bronce que, aséguiri rumores, serviu pra tapar

En Palex está a sepultura de algún soldado.

Antolín Faraldo.

a palabra “libertad”. Unha placa escrita en español, cando a inscripción previa se fixera en galego.

O PRONUNCIAMENTO PROGRESISTA

Xa meténdonos no punto de vista histórico, o erguemento de 1846 era militar e políticamente un tipo de pronunciamento dos militares progresistas que tratan de movilizar aos exércitos como instrumento de oposición a calquer reacción de tipo político que recorte as libertades que a Constitución do ano 1837 proclamaba; xa que a do ano 45, de carácter moderado, ainda non entrara en vigor. O movemento, dirixido polo Partido Progresista, opónese directamente a que Narváez ocupara a presidencia do executivo, e ademais, a que entrara en vigor a Reforma

Fiscal proyectada por Mon.

Así, xurde a revolta militar, na que participan membros como Antolín Faraldo, que, por primeira vez en Galicia, fai plantexamentos particularistas pra o noso país en canto entidade socio-política. A loita de Faraldo non estaba limitada aos berros “Isabel II libre y constitucional”. El propugnaba un novo matiz que na proclama

do 15 de abril se dejaba ver claro. Diste xeito, o seu compromiso e as suas ideas van além das do Partido Progresista, encabezado por Solís.

Os soportes sociais diste movemento en Galicia foron a burguesía conserveira, e a razón é en que o sistema fiscal de Mon gravaba cun imposto o sal de conserva, que repercutía sobre de todo na periferia mariñeira. Isto comprobouse ao lembrar que no ano 1873, durante a I República, un dos primeiros actos de homenaxe en Santiago foi en honor aos mortos e desterrados do 46, promovido polo alcalde da cidade, federalista por más señas. E se temos en conta que as forzas que apoiaron a primeira República foron a burguesía media e pequena, ésto ofrecemos unha chea de conexions e interrelacións que nos axudan naquela interpretación.

Os militares rebeldes dispúñeron dun xuício ilegal, falso. Os mandos do exército moderado tiñan presa en fusilados. Así, o día 26 de abril estase a recuperar como unha data histórica pra o noso país. Por outra banda, e no que respecta á figura de Antolín Faraldo, considerásselle como o precursor do futuro galeguismo: as suas teorías “provincialistas” foron afianzando, ampliando e delimitando en tanto que a historia de Galicia iba camiño dunha maior concienciación. Velaí deixamos o seu desexo: “a resurrección do reino suevo”.

M. OTERO

TALLERES NOS

MECANICA DO AUTOMOVIL
MOLINO 47 / VERDUN
BARCELONA

**ENTRE A RUA
DOS OLmos
FONTE
DE SAN ANDRES**

**LIBROS-DISCOS
ARCO**

ARCO - 3-TLF. 223804
LA CORUÑA

Esta semá botámonos fora da estrutura habitual da nosa "Entrevista"
E é que pouco antes do seu derradeiro viaxe a Galicia,
Seoane debullaba nunha lería cun vello amigo
parte da sua traíectoria humana, artística, proiectos... Era esta.

CONVERSA CON LUIS SEOANE

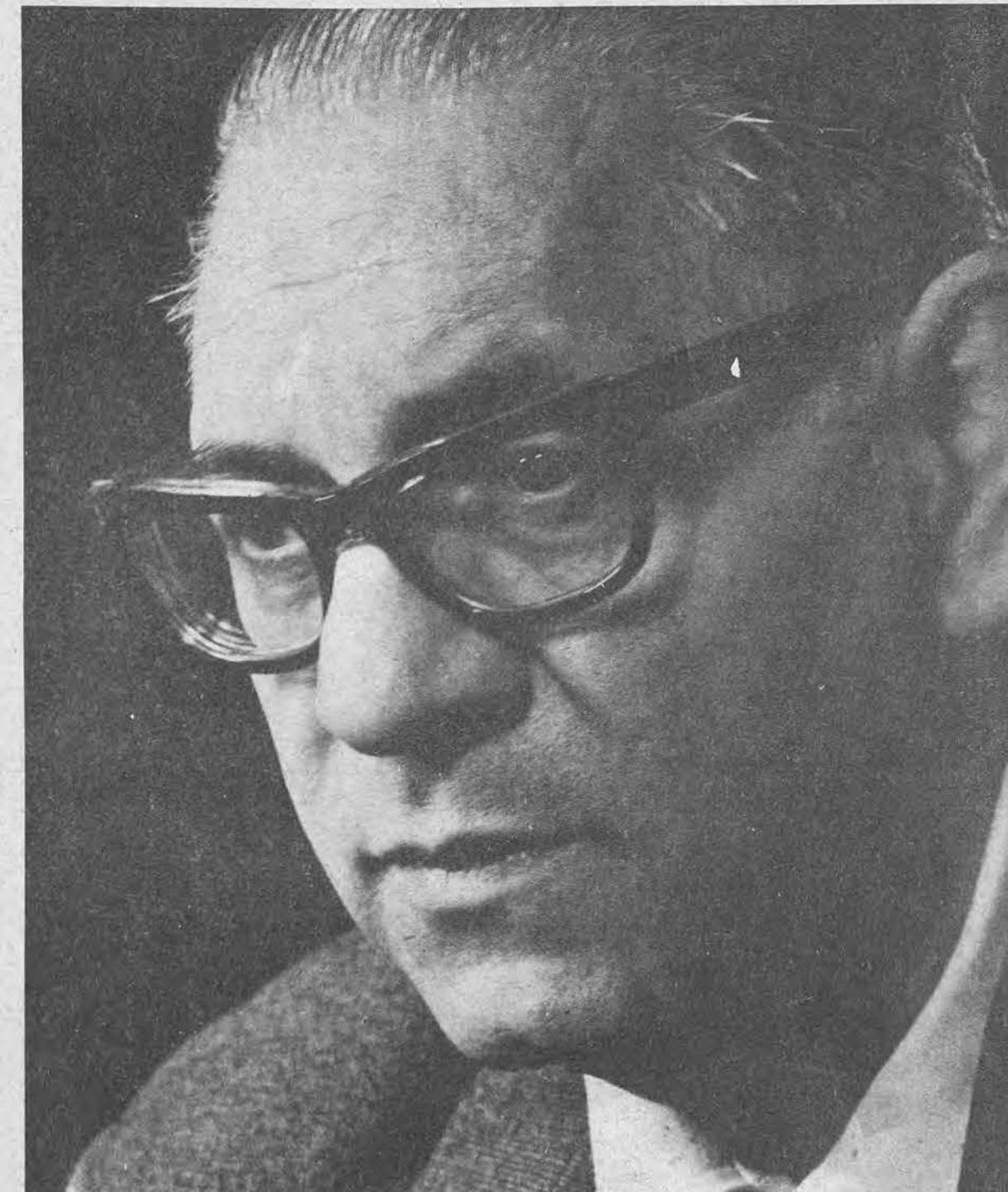
"En Galicia todo parece disolverse na néboa. A falla de memoria colectiva é un fenómeno impresionante, que non resulta dadeado de explicar. Parecería ser que ningún se lembra do que pasou nas derradeiras décadas, e non me refiro únicamente aos sucesos políticos. A xente nova parecería crer que está a descobrir Galicia, e moita xente de miña edade semella ter amnesia".

Con estas palabras sinala Luis Seoane un dos feitos, para el, más singulares na vida galega destes últimos anos.

"Ninguén se recorda —continúa decindo— dos oito mil "gudaris" galegos que loitaron no Exército basco durante a Guerra Civil. E isto os bascos teñen ben calado. O mesmo pasa cos galegos que estaban en Asturias, moitos dos cales efuxiran de Galicia. Se non tivese testemuñas persoais directas cuase podería pensar que a División Cónedor non estivo na Coruña. A mesma xente do meu tempo esqueceuno. ¿Non é verdade Maruxa? Seoane busca a opinión da sua muller, que confirma o feito e engade que os alemanes desfilaron polas ruas coruñesas entre brazos en alto e berros de "Arriba España", pouco antes de que eles deran pasado a Portugal e, en Lisboa, embarcado para Buenos Aires. Na capital arxentina atopámonos para realizar esta entrevista, cidade onde ambos os dous —entrevistador e entrevistado— naceron e na que ainda viven miles de homes e mulleres galegos que renderon os seus mellores esforzos fora de sua terra.

Alí Seoane pensa estar deixa o ano vindeiro para logo regresar a Galicia, tal como vén facendo dende a mitade dos sesenta, en que comenzou a repartir o seu traballo e a sua vida entre A Coruña e Buenos Aires.

Así, o cuperar a pra o Antolín como o guismo: alistas" iando e que a camiño aciación. exo: "a o". TOTERO

mente, como artista, na campaña do Estatuto de 1936. Este e outros feitos obrigaron a coller o camiño do exilio no momento en que a represión no país cobraba victimas a cotío, da que queda testemuño —para seguirnos cos esquecementos— en dous libriños ("Lo que han hecho en Galicia" e "La Galicia sous la botte de Franco") e nunha serie de artigos que apareceron no xornal bonaerense "Crítica".

Neste e noutrós xornais de Buenos Aires traballou Seoane nos primeiros anos de residencia nesa cidade, onde dirixiu "Galicia", revista do Centro Galego, e fundou varias editoras e publicacions periódicas. En 1948 comenzou a esporear e neste ano volverao facer. "En Bonino, sinala Seoane, esporei na primavera, é decir, no outono de Europa. Agora estou cunha serie de grabados sobre Juan de Garay, o segundo fundador de Buenos Aires, pra a "Librería Martina Céspedes", coa que fixen xa a historia deste personaxe e que se imprimiu en

1972. Tamen teño o encargo dunha carpeta con cen grabados sobre Galicia, mais ainda non os inicie".

Cando estas duas obras saíran do prelo, Luis Seoane terá publicado cuarenta libros e álbuns de dibuxos e grabados; entre eles, "Los pulpos" para Schwarz Schaft de Alemanes, "32 refranes criollos" pra editora da Universidade de Buenos Aires, dos que se tiraron 10.000 exemplares cos tacos orixinais, "Oito testas e dez paisaxes" pra Ediciones Cuco-Rei e "Imaxens celtas" pra Ediciones do Castro, que é o último que se publicou.

Exemplares destes traballos gárdanse nos fondos do "Museu Carlos Maside", que iniciara por Seoane con óleos de Maside, Colmeiro, Souto, Torres, más de noventa grabados delo propio e unha grande cantidade de libros, folletos e catálogos de artistas galegos. Esta donación e outras que fixeron diferentes persoas, por pedido de Seoane, permitiu-

ron que aqueles interesados pola pintura galega poidan ter acceso a unhas obras que, doutro xeito, seguirían nas mans de particulares. Sobre isto, o ex-dirixente da FUDE dí: "Neste terreo aínda hai moito por facer, pois hai moita obra de pintores e escultores galegos a piques de se perder. Os donos deses cadros e esculturas, moitas veces, cuase sempre, morren sen facer manda testamentaria con destino a un museu. Aos herdeiros non lles interesan ou venden. Esas obras deberían estar dispoñibles pra que as xentes poidan contemplalas. Por exemplo, agora lembro os dibuxos que Souto fixo pra "Vieiros" e que están en poder de Souto, quen tamén tén carteles de Castelao e outras cousas de moito valor. Deberían estar nun museu galego, non interesa cal senón que volten onde tén de estar. Non se trata somente de cadros; en México está a bandeira das "Milicias Gallegas". Tena Esturiao, un capitán do Exército republicano, que tamén tén un libro inédito sobre elas, que escribiu en

colaboración cun médico da División Lister. ¿Qué fan allí en Guadalajara?, Vanse perder e nunca máis se saberá deles. Quén se lembra hoxe que esas Milicias foron as primeiras que se formaron cando a defensa de Madrid. E outravolta estamos frente a esa brétema que parece tragar a todo". Seoane ten perfecta conscientia das perdidas do patrimonio cultural galego nos últimos trinta ou cuarenta anos. Moitas veces foi testemuña directa da incuria e a ignorancia con que, na emigración e na propia Galicia, se trataron edificios, libros, cadros e outros elementos que deberían ser salvados e preservados doadamente. Foi nas páxinas de inesquecible "Galicia Emigrante" onde se protestou de conversión do Hospital Real en Hostal, cando puido terse adaptado como Museu; sabe da perda irreparable de biblioteca de Castro López, o historiador galego que morreu en Buenos Aires, que se venden ao metro e que significou a desaparición de valiosas primeiras ediciones autografadas, orixinais, e cartas de Pondal, Murguía e outros intelectuais do século XIX. Tamén se lembra do cruceiro con que a cidade de Pontevedra agasallou a Eva Perón e que foi dar á finca de vran dun xerarca peronista, onde desapareceu sen que se puidese saber o seu destino postrimeiro. "Esta é unha lotta permanente que hai que levar adiante xunto coas outras reivindicacións. En si mesma é unha reivindicación social, pois tratase de salvaguardar un pasado que lle dé sentido ao presente de Galicia, pero esta tarefa vai más alá do esforzo que poidan realizar algunas persoas".

"Eu seguirei procurando pintar o millor que poida, facendo debuxos e grabados, que, polo visto, é o meu. Continuaré deseñando tapices, algúns dos cales xa se fixeron namentres estaba na Coruña, pensando sempre en Galicia, que é o que fixen toda a miña vida".

Erguese de cadeira na que está sentado e recolle da sua mesa de traballo unhas grandes follas de papel branco, a medio encher con feitos de historia medieval galega. Cando estén rematadas irán á Coruña pra seren pasadas sobre tea.

Non son novedade os tapices de Seoane, mais agora vainos facer dun xeito sistemático. Sen dúbida, é a primeira vez que se fan tapices en Galicia, unha arte que non se chegou a desenvolver nun xiquer nos momentos de maior requinte na vida social do país. Luis Seoane, lonxe da sua terra ou nela, continua a traballar coa teimosía e a forza dun mozo, proseguindo unha obra que é das más polifacéticas que poida presentar calisquer dos intelectuais galegos dos nosos tempos.

RICARDO PALMAS.

Os concelleais do Bloque, xuntos

Os concelleais electos da coalición BN-PG, nun total que supera os 250, veñen de se reunir domingo pasado, día 15 de abril, en Santiago, de cara a discutir cuestións relacionadas coa política municipal que desenvolverán os membros do BN-PG nas diferentes corporacións galegas, así como tirar conclusións no referente á sua intervención, dende o primeiro momento, nos Axuntamentos.

A xuntanza dos concelleais estivo presidida por unha mesa da que formaban parte 22 municipios, xunto cun membro da secretaría colexiada da AN-PG, Fernando Pérez, en representación desta organización patriótica e interclasista, e o presidente da UPG, Bautista Alvarez.

A lo longo da xornada defendéran diversas ponencias Manuela Fraguera (aspectos organizativos), Alfredo Suárez (Situación política e política de alianzas) e Manuel María Fernández (Política municipal), actuando durante un descanso o ventrílocuo Antón, co seu personaxe Facundo.

NUCLEARES EN CADEA

Catro accidentes en dez días

A única central nuclear de Corea do Sur, Kori, pechouse o 27 de marzo por mor dun escape de auga de refrixeración radioactiva. Ao día seguinte, o 28 de marzo, tería lugar o accidente de Harrisburg, e o 2 de abril, un reactor do centro de investigación nuclear de Karlsruhe (Alemania Federal) foi desconectado por un fallo no sistema de refrixeración. O 6 de abril, na central francesa de Gravelinas repetíuse un accidente parello ao de Illa das tres Millas de Harrisburg, inda que desta volta o feito non chegara a ter gravedade porque o reactor non tiña uranio nese intre. Compre suliñar, referido a este accidente da central francesa, que días antes o Ministro de Industria asegurara que en Francia nunca podería haber un accidente como o de Pennsylvania.

O resumo do devandito é sínxelo: catro accidentes en dez días, mentres medra un movemento mundial de contestación da producción nuclear de enerxía eléctrica, e no Estado español continúa a contestación de diversas instalacións xa en funcionamento e de numerosos proyectos xa avanzados, do que un dos más significativos é sin dúbida o de Lemóniz, en Euskadi. A central de Lemóniz tén o mesmo sistema de refrixeración que Harrisburg, a

sua potencia prevista é moito maior, e por riba, ubicariase a 18 kilómetros da cidade de Bilbao, da que a importancia e medra do risco da sua concentración humana é abondo conocida.

Tampouco o noso país queda fora dos plans monopolistas para a produción enerxética, e desde o ano 74 comenzou unha movilización popular contra da instalación dunha central nuclear en Xove que tivo o seu fito máis importante na marcha sobre Xove convocada para o 10 de marzo do ano 76, polas CC.LL. de Xove e a AN-PG, e que contou coa asistencia de 10.000 persoas. Tamén a central proyectada para a costa noroeste galega tén o mesmo sistema de refrixeración que Harrisburg, a sua potencia prevista é catro veces meirande e provocaría decontado contaminación térmica na auga litoral, con repercuções graves nos recursos pesqueiros da zona e nas economías da poboación mariñeira. Neste senso, para domingo 20 de maio, a AN-PG ven de convocar outra marcha antinuclear, cumio dunha campaña en días anteriores, con películas, documentais e conferencias-colloquio sobre a temática antinuclear.

Catro accidentes en dez días non é doadó calalos. A posición galega frente a proyectos como o de Xove tampouco.

**AS CERAMICAS DO CASTRO E AS DE SARGA
DELOS ESTAN FEITAS CON TERRAS GALEGAS,
AS IDEAS E A CIENCIA QUE LLES PROPORCIONA
NA O LABORATORIO DE FORMAS DE GALICIA E O SEMINARIO DE ESTUDOS CERAMICOS**

ENGADINDO UN VALOR 200 VECES SUPERIOR AO DAS SUAS MATERIAS PRIMAS QUEREN SER UN EXEMPLO DO QUE SE PODE FACER APROVEITANDO OS NOSOS RECURSOS

CRITICA DO PROGRAMA DE "UNIDADE GALEGA" (1)

RAMON L. SUEVOS

A hora de valorar unha opción política concreta hai algo máis importante que todos os documentos e programas que aporta: a sua práctica política anterior. Un auténtico programa político de partido (ou dunha coalición de forzas partidarias) é o fruto dunha experiencia, dun traballo e dunha reflexión colectivos. Tras do programa estarán as loitas políticas que protagonizou o grupo, as suas confrontacións ideológicas, as esperiencias sectoriais das organizaciones de masas que merecen o seu apoio, a experiencia orgánica, e toda a documentación que xeneraron ao longo do proceso (vóceis, comunicados, etc.). Un programa é a síntesis teórica dunha praxis política partidaria. Ista é a sua lóxica; pero tamén o seu aval.

No caso que irmos comentar trátase máis ben de Programa Electoral dunha Coalición de Partidos Políticos. Nembarcantes, un e outra hacen con pretensiones aglutinadoras a medio ou longo plazo, con vocación estratégica, sendo niste senso que tén interese analizar o Programa e aplicarle a reflexión anterior. Quen isto escribe desconoce calquera clase de práctica política nacionalista por parte dos grupos que engloba esta coalición. Se cadra, é por iso que non atopa neste Programa nin a coerencia nin a fiabilidade que precisaría unha alternativa *soi disant* nacionalista. E un programa ambiguo, lóxicamente inconsistente e de baixo nivel teórico. Ao meu entender, non representa senón o conciliacionismo e afán de protagonismo típicos dun sector da pequena burguesía vilega galega, sentimentalmente galeguista (fracción de clase que, polo demais e en tanto que tal, merece os meus respetos). Vexamos.

Un Programa que pretenda ultrapasar o corto plazo, deberá definir a clase ou **bloque de clases** que considera o seu destinatario natural, niste caso, as classes cuyos intereses nacionais e sociais coida interpretar na coxuntura histórica que estamos a vivir. No Programa de Unidade Galega non hai unha declaración explícita niste sentido nin da sua lectura conxunta se pode concluir un contido social claro ou, o que é máis importante, unha firme e decisiva vontade antiimperialista.

Insistindo no mesmo tema, un programa que rebase o meramente circunstancial tén de ser un **programa político de clase** (dunha ou de varias clases, na medida en que converxan os seus intereses nisa etapa), que pretenderá sempre representar unha "parte" da sociedade. Pode, lexítimamente, presentarse como unha opción "nacional", cun ar integrador, aberto, flesible nas suas fronteiras, pero o que non poderá nunca é abranguer, simultaneamente, todas as forzas sociais actuantes no colectivo nacional. Negar iso é caer no oportunismo, facer demagogia, populismo do pior. Por outra banda, iso levanos tamén a afirmar que un programa político non pode ser unha suma de reivindicaciones sectoriais, más ou menos adubidas cunha retórica política; naturalmente que aspectos sectoriais figurarán en maior ou menor medida nun programa político, pero o seu lugar está, en última instancia, nos programas reivindicativos das respectivas organizacións de masas que operan en cada sector concreto. O núcleo fundamental do programa debe encherse boas medidas de tipo institucional e social que preconice. Non é isto a lóxica que sigue o Programa de UG, desequilibrado, baixando a cuestións de detalle e entrando nunha casuística fora de lugar, así fala da problemática dos mestres desplazados (páxinas 39-40). En adiante soio indicamos a numeración, sen ter aludido pra nada ao status global que deseñou pra o profesorado galego: fixa como obxectivo, pra bisbaria de Ferrol, a "atracción de dúas ou tres novas empresas metalúrxicas, con creación de 500 a 700 postos de traballo por empresa" (27), sin aendar previamente na problemática da reconversión da industria galega; tamén menciona a "terceira idade" dun xeito análogo (38) ou defende, en cursiva, un "programa de apoio ás industrias de platos precocinados" (sic!) (28), ignorando actividades moi más importantes e susceptibles de incorporar valor engadido no curso da sua transformación.

Pra ser un programa políticamente equilibrado debería conceder un tratamento desigual aos diversos temas, por mor da sua relevancia, do contesto político, etc. Non é isto o caso nin os desequilibrios que introduce

respostan á causa que vimos de mencionar. Xa vimos como ás veces baixa ao detalle, pero é que, ademais, das 42 páxinas escritas de que consta (3-44), asigna 13 ao aspecto educativo e cultural (32-44), 5 a especulacións teóricas sobre a actual crisis económica (13-17), en tanto que, sintomáticamente, despacha a "remodelación das condicións sociais" en menos dunha páxina (20), o "problema enerxético galego" en tres líneas (26) e ignora o problema da vivenda.

Vai pra noventa anos que Engels sinalou, a propósito do Programa de Erfurt, que un Programa de Partido non se debe mover no terreo dos **principios**, dos que se presupón que os seus militantes participan, polo feito de ser. Nos principios estase dacordo e o que se debate e confronta é a sua plasmación real nun interno histórico concreto; isto é, o Programa debe trazear unha línia de acción política, unhas pautas concretas de actuación

que, iso si, concorden cos obxectivos últimes que encunhos principios que lle dan senso a esa organización política. Trátase, pois, de clarear puntos oscuros de eliminar ambigüedades, de non converter ao grupo nunha organización amotla, de rebasar o meramente colectivo, pero sin caer no teorismo na especulación, no linguaxe astrusio, así, un preguntase a que ven adicaisas cinco páxinas a tratar sobre a crise económica superficialmente (1); pra despois chegar en vacuidades a especificar as directrices a seguir nunha política anti-crise (elaborada no marco dunha Galicia Autónoma) como veremos máis adiante. Véase axiña a frase famosa expresión de Marx glosando o Programa de Gotha: "Mais vale un paso adiante no movemento real que dez Programas".

Vouza "ben, no caso que estamos a comentar" si compta entrar mínimamente no terreno dos principios, xa que dunha coalición de organizacións partidarias non hai por qué presumir un acordo previo en cuestión. Isto caste, ao tempo que resulta ineludible compartir alguns aspectos básicos de filosofía política ao que se pretend potenciar unha alianza a medio plazo. En verdade que non está claro qué vencella aos "galeguistas" do PG coos "socialistas" do PSG e máis os "obreiros" do POG

aparte, naturalmente, do seu anti-BN-PG militante; e respecto aos Independentes, ex-APG, ó como se entende a sua incorporación a unha alternativa estritamente política, que non asamblearia? (II). Por disgracia, os seus pasos anteriores, como partidos políticos independentes, non axudan a clarear o panorama: o DIA DA PATRIA GALEGA, uns acudiron á chamada da "Xunta", outros celebrárono nun teatro santiagués — e hasta chegaron a berrar ETA, ETA, ETA — e algúns ficaron na casa. O PG votou a favor da Constitución española, o que non lle impide proclamarse federalista; o POG recomendou o voto en branco, e como de todo hai na viña do señor, os militantes do PSG abstiveronse. O que teñen en común é que ningun deles votou en contra. Son grupos de ámbito nacional e defenden, xa que logo, a autoorganización a nivel político, mais algúns dos seus líderes militan en sindicatos estatais e españolistas; curiosa esquizofrenia. E todo está montado tan no ar, que un candidato, que encabeza a lista ás Municipais nada menos que por unha capital de provincia, aparecía hai algúns meses como presunta cabeza de lista ás lexislativas polo PSOE; sen dúbida, estamos ante unha conversión paulina ao nacionalismo. Pra que seguir.

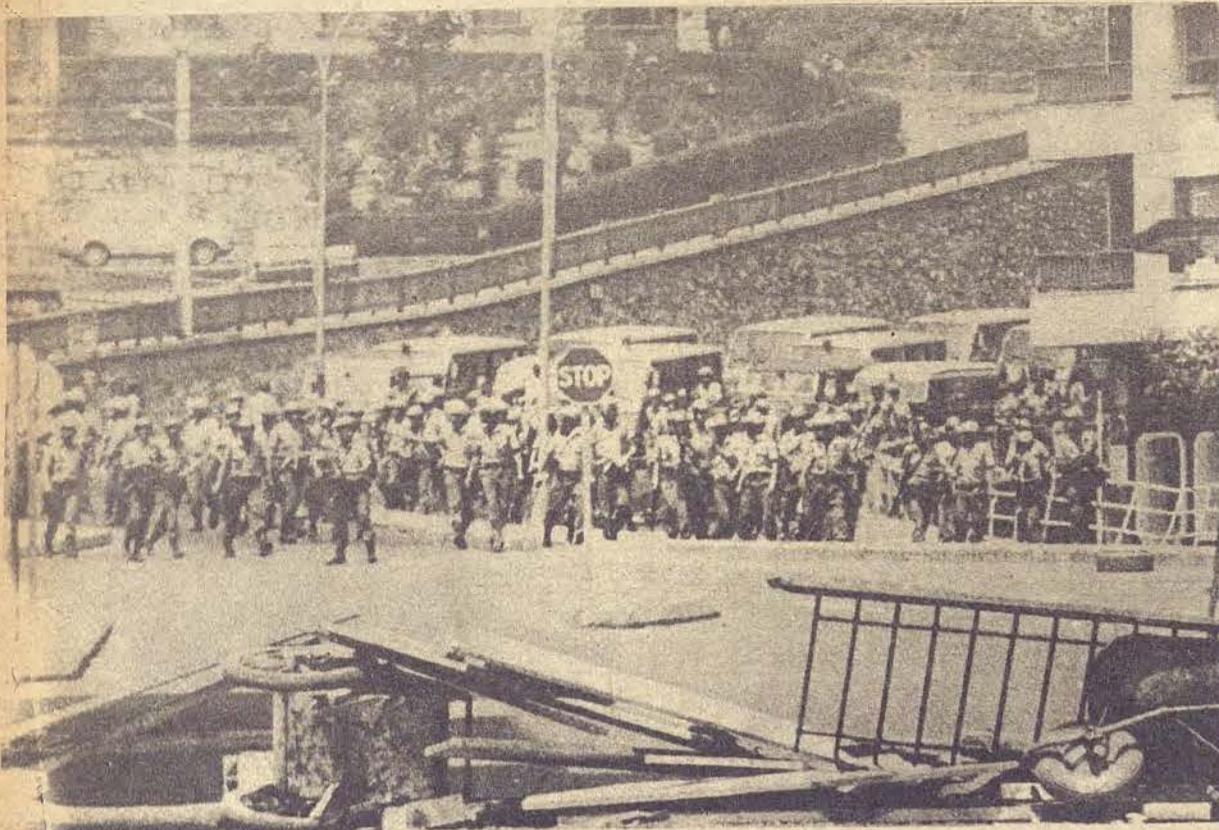
Por todo iso, é particularmente grave a ambigüedad de que fai gala todo o documento e, en especial, nas suas partes potencialmente más conflictivas. No que parecen estar dacordo estas forzas é en que compre acadar "unha representación política propia no Parlamento do Estado" —afirmación que se repite malaconicamente nas primeiras páxinas—, obxectivo que se clarea definitivamente ao sinalar o modelo de comportamento a seguir nesse Parlamento, que vén suministrado pola traectoria da minoría Basco-Catalana (PNV-CDC) na pasada Lexislatura, sen dúbida paradigma de nacionalismo a imitar... A sua concepción de Galicia como nación vén espresada nas páxinas 41 e 42, ao identificar lingua e nación, chegando mesmo a decir que "a perda da nosa lingua equivalería á eliminación da nosa identidade e conciencia como pobo galego...". Bauer ficaría satisfeita, a nación non é xa unha realidade histórica e social, nin o problema nacional un problema político cun fondo contido económico e social. Xa veremos que, coma sempre, o nacionalismo culturalista é menos consecuente co problema cultural e lingüístico que o nacionalismo abertamente político. Polo demais, un sospeita que os nacionalistas canarios ou irlandeses, é un decir, non teñen perdido en absoluto a sua conciencia de pertenecer a un pobo diferenciado.

Un documento disto tipo débeseollar no seu conxunto, como unha totalidade. Trátase de ler o "discurso" que encerra, de buscar as claves, os noxos internos que lle dan coerencia e senso. Pois ben, dista lectura conxunta do Programa podemos concluir afirmando que non é lóxicamente coerente. Pra ser tal, pra ser internamente consistente, tería de haber unha correspondencia, que non existe, entre o marco político que presupón os obxectivos que di perseguir, os medios pra acadaos (que a súa vez deben ser compatibles entre si e axectados los fins que perseguen) e o contexto institucional que levaría apellado todo iso. Por exemplo, falase de planificar o desenvolvemento da economía galega (9), pero sin efectuar nacionalizaciones, que non se discuten abertamente nin unha soia vez en todo o Programa, nin cuestionar a estrutura unitaria do Estado.

NOTAS

(1) Non se verá como di o Programa que a crise económica mundial se inicia no remate de 1973 (13), o que, con toda certeza, leva a unha interpretación errada dos factores determinantes da crise: tanto se refire aos "factores que simularon esta crise", ignora a crise do propio Sistema Monetario Internacional, etc. Véase, por exemplo, La crisis de los 70, Servicio de Estudios Económicos, Banco Exterior de España, Madrid, 1978.

(2) De todos os xeitos, parafíos como o que sigue supónen tarán a sua lédica: "...a participación das asociacións de nos na vida municipal..." (12); eu confeso non saber como se realiza iso na práctica. Pra os partidarios da descentralización e ultranza tamén hai un párrafo sabroso: "...axelitado entre as Caixas ao traveso das Corporacións Locais e dos gobiernos de autogoberno galego que se establezcan" (21, o ade meu).

XURXO FERNANDEZ

"Martes 2: Arrigorriaga, funeral por Argala con asistencia dunhas 4.000 persoas. Houbo enfrentamentos.

Mércores 3: Madrid, declaracions de Martín Villa "O se está con la policía y la Guardia Civil o se está con el terrorismo". García Valdés puntualiza: "Sólo hay 10 presos políticos y 233 acusados de delitos terroristas".

Domingo 7: Bizkaia. Asesinado Felipe Baz González dentro do Land Rover da Guardia Civil por un membro deste "Cuerpo", diante dos seus compañeiros tamén detidos.

Martes 16: Oyarzun. Detido o alcalde, acusado de pertenecer a un comando de información de ETA (militar). O rimán dun refuxiado político basco, torturado no monte pola policía de paisano.

Mércores 21: Madrid. Promulgación do R.D. sobre de "Seguridad ciudadana"....

Este calendario de días collidos a rumbo nomes de xaneiro pasado, pertenece a un máis dos informes de Xestoras pro-aministía (como o dos sucesos de Iruña, de Errederi...) sobre a situación en Euskadi. Diante de represión tal, contra esta negación absoluta dos máis elementais dereitos cívicos, non é estrano que no torturado pobo de Euskalherria, por riba desa "conciencia basquista" (sin más), dese "amor polo propio" tan pouco claréxado e concretado políticamente, prive un sentimento, unha activa militancia antirepresiva. O seguinte reportaxe, recollido sempre en base á testemuña directa, pretende ser un documento de afondamento e comprensión do fenómeno dessa "revolta basca" que raramente ve buscado o seu orixe e causas no tratamento informativo da prensa diaria.

arriba e despois empezaron a dar brincos sobre unha ikurriña, "saíron tres diante de mi, outros detrás, á dereita e á esquerda, dixerónme que agora procurara non saudar a ninguén e que fixera acenos simpáticos diante da xente". Nun 1.430 apertábanlle as esposas mentras dabán voltas e más voltas. Na comisaría, nun sótano pequeño...

E mestre na Ikastola de Lasarte. Silvestre Goikoetxea escuta fortes golpes na porta da sua casa, un cuarto piso, ás 12,30 da noite, o 21 do mes de Santos. Antes de nada, vai cara a fenestra da cocina pero pensa que os nove, de paisano, o coserían a balazos. "Eres Xiker? Hijoputa, con las ganas que teníamos de agarrarte, ya era hora". Puxeron a casa patas

BOCA ARRIBA, CABEZA E PES COLGANDO...

Había doce "conesas" facendo circo —quizábes medio bêbedos— cada un cunha porra cativa. Meteronme no medio e viñan un por un mallarme: puñetazos, patadas no estómago, na cara, outros coa porra. Berrei, pero dixerónme que ninguén fa ouvir e que me aplicaban a Lei Antiterro-

rista —podían terme máis das 72 horas—, que colaborase. De primeiras preguntaronme se coñecía a un tal Mikel Andate e díxenlle que non. Outravolta os golpes, os insultos e cando estaba no chan, sin poder moverme, un colleume dos pelos, ergueme a testa e diante miña estaba Mikel, marcado polas torturas, a cara hinchada, preguntándolle seu eu era Xiker... entón el dixo que sí. Dinme conta que tiña todo perdido... Levárono e empezaron decontado a torturarme. Outravolta as preguntas, que se coa laboura de captación que levaba na miña patria tiña que ser polo menos responsable de todos os comandos de información de Nafarroa e Gipuzkoa, que empezara a cantar nomes... En respostáballes que non tiña nada más que decir. E o que mandaba as operacións ordenou que me deixaran na mesa, chámase "o quirófano": boca arriba, coa cabeza e os pés colgando, un polícia sentouse no meu estómago e outro de costas, no meu peito. Este dábame golpes

EUSKADI:

"A REPRESIÓN E HOXE MAIS BRUTAL"

de karate na gorxa e eu, claro, estalicaba cara arriba a testa. Nese intre o que estaba sentado no estómago agarraba as miñas partes e puxaba, e eu erguía os pes... E así seguido ou seña, cando erguía os pes mallábase o da gorxa, cando erguía a cabeza, facío o das miñas partes, hasta que xa estiven a piques de perder o conocemento..."

Deitado no chan, ao recobrar a respiración, as preguntas e a mesma resposta. Outravolta o quirófano, cunha variante, unha varilla de ferro pra mällar as partes producindo unha dor muito máis grande. Despois deixárono descansar. As preguntas. A mesma resposta. Non lle creían nada e entón veu a "ximnasia", aniñado, coas mans en paralelo, subir e baixar, cada vez que subía, un dabballe cun listín de teléfono na cabeza e cada vez que baixaba, no ouvido esquierdo; e así arredor de 20 minutos, hasta que caiu ao chan. Descanso. Outra vez as preguntas, outra vez o quirófano e por fin perdeu o conocemento. As nove da mañá do día seguinte desperta no calabozo e súbeno pra unha habitación pequena onde estaban os 12.

APARECE UNHA MAN CUNHA PISTOLA...

Cun sorriso cínico preguntan si despois da noite que pasara recapacitará. Contestei que xa dixerá todo. Outravolta pra o sótano e a primeira tortura xa foi a "estrangulación": metérionme un saco de plástico na cabeza e mentras un termaba del pra que non pudera respirar, outro erguía o pé esquierdo, outro o dereito, púñanme cabeza pra baixo, pendurado, cun barrote de ferro petábanme na planta dos pés... cando me deixaron no chan empeciei a revolcarme, fallábase o ar... e así durante duas horas alternando coa "simnasia". Pola tarde, ás cinco, viñeron outra vez e duas horas máis de tortura. Eran matemáticas, de 9 a 11, de 5 a 7 e polas noites en horas punta, cando empeza a dormir, etc. Ao cuarto día, cando baixei ao calabozo, tiñan unha especie de

pasillo, eles estaban cosas por... Unhas vecinas na man e íanme dando, eu berrando os abogados de dor, metérionme na cela. Nos de pu... cabio de hora e media vin como... outras... abría a porta e aparecían 4... por algo... con porras, botáronme cara... deixar... parede... era unha tortura psíquica... pra ver a miña reacción... e a tía en... fórse... ás duas horas... se abre a ventiña e aparece unha... man cunha pistola apuntándome... chamar... pra cabeza; somentes vía unha... man, unha pistola e os pés... regandixa da porta. Empeciei a berrar que por favor non... fixera! Debeu ser un "cones... pra ver a miña reacción. Non dormido. O quinto, sexto, séptimo... día igual. Non podía máis, perd... a cabeza, comecei a dar golpes... nas paredes, estaba desesperado... xa les dixerá todo pero non... creían nada, e cando viñeron... díxenlle que prefería rematar... antes posible e que si me deixaban... unha pistola, eu mesmo... miñaxan o... pegaba un tiro".

—“Ponte de ordillas” (púxame) —“baja la cabeza”.

Colocoume a pistola na nuca, disparou. Peguei un brinco, pero... era de fogeo, outra vez pra ver a... Chegáme miña reacción. Pola tarde xa non... splegue... me torturaron, se ve que... guardia... convenceron de que dixerá todo... manda; iba

traslado dos presos a Euskadi
xir non as estradicóns
fuese facer o Governo francés,
signas centrais ao Aberri Eguna
tanif, de H.B. en Donostia).

REGAMOS A SORIA

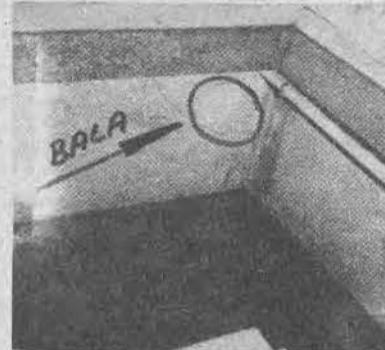
as por unhas veces as referencias eran
a berra os abogados. "Chamaron eses
celas, nos de puta preguntando por
como outras prá moza "ela tén que
gan 4 per algo", que si ao oitavo día
caran deixar entrar á familia pero
psiquiátrico con decir nada. E cando o
accion e a tía entraron non fixo falla
ras —cic nada, a cara falaba por si
so comha aperta e algunha bájoo. De
xece unha volveron as torturas e pola
tán dor chamárono pra facer a
fa unhaclaración, xa todos simpáticos e
pés posta convidando, "supongo qu e
me pescaste cara no se te olvidará y
non ando pendas pasáras informa-
ciones para que non maten; la tua
Non d'as tempo se nos olvidará, de
sérmel que e á carcel de Martutene.
perderá un período de moitas
haciéndons uns a outros ibanxe-
esperando as torturas, así que, no
ro nadal, decidiron facer unha folga
viñendo fame, iniciándo a xuto ao saber
que a radio que mataran a Argala.
eixabale contado, ás catro da maña,
no iban o Xefe de Servicio e os
funcionarios pra comunicarles o
puxo
lislado pra onde van todos os
nuca os políticos de Euskadi
o, per-

un na cárcel, e os policías
insultabanos, interesáballes saber
quien eran os "milis"; de verdade
que estábamos moi asustados sen
saber o que podería pasar".

Incomunicados, coas celas porcas, sin sabás nin mantas, mala comida, ao terceiro día sacan a comer por galerías e comproban que a policía está dentro do recinto, con metralleta, unha porra normal e outra eléctrica, unha pistola e un spray paralizador, con amezas, insultos e provocacións arreo. Os funcionarios informanlos que de momento teñen orden de telos 22 horas incomunicados, unha hora pra comer e outra pra o patio sen que nel se pudera xuntar. Era imposible acougar "cando pasabamos pras duchas viamolos abaneando a porra, os sprays sempre nas mans, cun sorriso irónico frente a impotencia que nós sofriamos". Empezaron as visitas dos familiares —con obrigas de despiñen antes e despois— de media hora de duración, as cartas teñen que se entregar abertas, moitas desaparecían...

UNHA FOLGA DEICA O FIN

"Cunha serie de técnicas pasa-
mos información de galería en
galería, e nunha semátiña que
decidírse o que podíamos facer:
folga de fame ou motín. Xa

fixeramos unha táboa reivindicativa esixindo un réxime normal, humano: millor comida, máis tempo de visita, fora censura... e tentámo-lo co diálogo co director, que argumentaba lá ver si coñabamos que estábamos nun hotel! A reivindicación máis importante que plantexabamos era sacar a policía deica o rastillo de cadea, porque estábamos coma o can e o gato, con tensión nerviosa, con provocacións; esixiamolo polo ben de todos, pra que non houberá sangue calqueira día. Decidimos a folga de fame, pero pra conseguir sobre todo esto último tiña que ser a mort. Pensámolo durante catro días e empezamos todos de xeito riguroso: somente con auga. Pasa unha semá. Non hai resposta. Aos dez días, a xente enfíeblece, algúns teñen desgaste de osos, soplos no corazón, transtornos nos estómago e, asambleariamente, decidiuse que tiñan que deixar a folga arredor de 15. O resto, hasta 107, seguimos. Non había resposta, senón más represión. Decidimos radicalizar máis a folga rexitando a visita do médico —sómente

había un, que se portou moi bien connosco— porque, ademais, cuando viña tomarnos a tensión acompañábanos dous funcionarios que apuntaban nomes, quien estaba bien, grave ou menos grave e controlaban así a folga. Despois xa somente nós memos sabíamos como reviamos e inda decidimos facer un plante, ao doceavo día".

A partir de aquí desenvolveuse unha espiral de plantes —negándose a entrar nas celas ou a se despiñen antes de ir ás visitas—, unha carta a García Valdés que non respostou, un ofrecemento do director —dous cociñeiro eleitos por eles, unha carta más, unha visita más—, pero un obxecto inamovible era precisamente o da policía armada e tamén a volta a Euskadi e entón...

BOTANDO SANGRE COMA BILLAS

"O noso amigo e compaño Rego ten dous ataques ao corazón, o médico dille que se quere pode ir pra o hospital, que tiña medo do que lle pudiera pasar e que polo menos tome unha pouca auga con glucosa, pero Rego respostoulle "eu seguirei cos meus compañeiros anque me coste a morte". Naquel intre Rego foi un alicerce moral, a situación era grave, aos catro días Gabarte cai ao chan, e outro, e outro, mirabamos que morríamos como paxariños... De súpito, os compañeiros que comían, ao ver a situación solidarizanxe e autolesionábanse simbólicamente. Hasta de agora, na historia política de Euskadi ningún preso se autolesio-

nou, pero esto ocorre porque a desesperación é grande. A cousa non foi grave de más, e nos seguimos pra adiante, a xente sigue caindo, pasabamos todo o día na cama e lembro que un venres decatámonos de que entre os que comían había un grande nerviosismo, pero non sabíamos o que iban facer. Pero ás nove e media da noite, escóitansen berros nunha cela veciña, enfrente da miña "socorro que me desango". Os que estábamos un pouco fortes abrimos as celas e vimos o desastre: unha ducia de mans derriba dunha especie de carro botando sangue coma as billas, esvaíñase, berraban. Nós casi nin tiñamos forzas pra facerles torniquetes coas sabás, pra arrastralos cara a entrada da galería e berrar "funcionario, funcionario". Daquela viñeron 13 policías armados pra diante das galerías cheas de metralletas e dixerón que como fixeramos algo cargaban. O funcionario vén, olla e marcha. Nós empezámos a romper todos os vidros das portas. A policía carga as metralletas, botan mans dos gatillos, nerviosos, e chega un sargento que bota a todos os policías pra trás. Baixamos, o médico berra iambulancias, hospital, un teniente dí "non merecen ambulancias, pra os furgóns e 7 con cada un". Un compaño ponse diante do teniente coas mans na cabeza decindo que si tiña valor que disparara. O teniente saca a pistola en entón ven o capitán, dalle un golpe na man e guindalle a pistola no chan, collendoo pola espalda mentres lle di aos policías que o retiraran. A tensión era grande, non sabíamos que podía pasar e vai entrando cada un nos furgóns, con 7 policías coa metralleta cargada, sin seguro, a man no gatillo 'si tenéis cojones de escapar hacerlo'.... Nós, coa sangue dos compañeiros, empezamos a pintar as paredes —Amnistía, Gora ETA... A un déronlle 27 puntos internos e nove esternos, a outros 10, 15... Ao día seguinte as familias choraban, moitos estaban con suero e non podían baixar, outros mareabanse na visita, aquello era un cementerio viviente. Sábado a min avisáronme da liberdade e domingo saí. Quedaban na cama e o único que me decían era que informase ao pobo de todo o que estaba ocurriendo".

R.L.

"A DIVISION DO NACIONALISMO GALEGO"

XOSE ESCUDERO

Tiven que asistir nos últimos días, e ao meu pesar, a tres tristes espectáculos con distintos actores e un mesmo tema: Galicia.

En primeiro lugar, a preparación dunhas eleccións en que duas formacións políticas galegas se presentaban por separado. E se digo isto é porque penso que os seus intereses non eran irreconciliables, como xa espicarei mais pra diante.

En segundo lugar, uns resultados electorais cunhas cifras dabondo coñecidas e das que soio vou repetir o dato máis tristeiro: Galicia podería ter na "metrópoli" a dous representantes que berraran por ela no principal órgano decisario do estado; inda que só fora pra patalexar e berrar, ises berros e patalexos escoitaríanse por toda Galicia, pois a prensa española o noso país pode ocultar un comunicado ou terxiversar unha acción, pero unha intervención parlamentaria tenna que recoller á forza posto que falarán dela os órganos de comunicación estatais; como é de onde "chuchan" todas as suas informacions, non poderán evitar copialos.

En en terceiro lugar, e por último, o espectáculo máis penoso: as duas formacións intentando demostrar as razóns ou de quién é a culpa de non presentáranse unidas. Concretamente lendo o especial eleccións de "A Nosa Terra", poderíase pensar que, pros que falaron do tema, son más perigoso e ofensivos pra Galicia os votos de "Unidade galega", que os sacados por U.C.D. e compañía.

Por parte dos da "U.G.", lanzaron comunicados aledáñose polo número de votos outidos e botandolle a culpa ao "Bloque" de que non se quixeren unir con eles nunha mesma opción. A verdade é que o espírito negociador dos primeiros non foi precisamente digno o de eloxio, en canto a vaguedade e que foron intentos únicamente a nivel de P.S.G.

No número 54 de A Nosa Terra saiu publicada unha contestación da redacción a unha carta de dúas que había falando do tema, e á que quería facer algún comentario.

Estou totalmente dacordo en que dar un voto P.S.O.E. en Galicia ten tanto de voto útil pra ésta como darilo a U.C.D. ou a C.D. ¿De qué val un diputado galego, inda suponiendo que fora de "esquerdas", se, por mor da disciplina parlamentaria, terá que ir, en moitas ocasións, en contra do seu propio pobo? (como os máis queiren a entrada no Mercado Común, o señor diputado "gallego" tería que consentir sen dir nin chisco; cecais hasta se lle ordenaría "intentar convencer" aos seus paisanos de algo que é nefasto pra eles. Como serían maioría os das outras nacións e rexións de España, tería que consentir que se arrinconase a Galicia, etc. etc.). A

Iste respecto, foi ben triste o caso do Celso Emilio Ferreiro, cando se presentou polas listas do P.S.O.E. por Ourense; deu a entender que era máis importante sair senador polo que forra que loitar por Galicia, inda co vento á contra. Tiveron que poñerse en acción os discípulos madrileños de Stalin pra que se volvera atrás. Alédom que salvou o prestixio.

RAZONS PRA UNHA ALIANZA

Pero ben, voume por outros carreiros. No que de verdade quería afondar era na presunta irreconciliabilidade entre o nacionalismo radical representado polo "Bloque" e o galeguismo clásico dos da chamada "Unidade". Non vou decir que teñan idénticos ideais e, sobro de todo, métodos de loita. Non vou decir que se poda xuntar pra todo un nacionalismo obrero e popular cun nacionalismo burgués na sua maior parte. Noustante, teño crara unha cousa: teñense, temos que aliar, polo menos con fins electorais. Sería cuestión non de buscar as diferencias senón os puntos en común. Non é un ideal bonito ou un desexo sentimental: é unha necesidade real. Non nos sobexan precisamente, as voces dos elementos concienciados como pra permitirnos o luxo da división.

¿E por qué ista necesidade de levar a Madrid a nosa voz e facernos ouvir tamén parlamentariamente? Vou presionar sobre de dous puntos que se complementan: defender a lingua e cultura galegas e lanzamento do nacionalismo e da concepción popular por un medio máis: a publicidade (no senso de "darse a conocer"), que nos proporcionaría o Parlamento.

Respecto á lingua, o elemento máis valioso da cultura dun pobo, é necesario que alguém diga que existe e que loite por ela tamén nos miolos do Estado. Pero o grave é que convertir a lingua galega na lingua oficial da nosa nación, que sería o medio idóneo de salvaguarda e potencial, é unha necesidade immediata. Como se se temido moitas veces, cos modernos métodos de asimilación e aniquilamiento cultural, o imperialista actual pode esfolar unha lingua e unha cultura que "non interese" nun tempo récord. Velai a necesidade de superar diferencias onde as haxa: ésta é unha "causa maior". A esixencia de certificado de bilingüismo pro os mestres galegos, por exemplo, non pode agardar máis.

Neste terreo pode haber algúna diferencia de prantexamento entre nacionalistas e galeguistas, pero quedarian superadas se se mantén unha intención que, coido, é común: potenciar a lingua e convertila nun instrumento de todos.

O segundo punto que antes nomeei é o que perso-

ten a maior importancia, pois repercutiría ademais no anterior. O parlamento sería de seguro, e así o concibiu eu, un instrumento pra o lanzamento do nacionalismo e da concienciación popular. En canto á parte desinformada do pobo galego (está demostrado que unha maioría), se enterase de que hai algun que, nese sitio tan lonxano aos seus problemas como é Madrid, fala da sua inxusticia, dí o que de verdade quere a sua colectividade e se opón as porcadas (por non poñer algo máis forte) que se lle fan dacotío, digo que en canto se dera conta disto, se interesaría polas ideas nacionalistas, pasando logo a práctica real delas na nosa Terra. A sua opción dentro do nacionalismo sería a que puxera en práctica ises ideais e levara ao cabo unha loita verdadeira a nivel popular, cultural e sindical. Creo que non fai falta decir, vendo quen leva no noso país as accións máis efectivas e continuas neses tres eidos, qué organización ou organizacions serían o eixo aglutinador dunha loita reforzada e conxunta por unha Galicia xeibe, loita que con maior ou menor intensidade, vense dando dende que a nosa nación tomou corpo de tal.

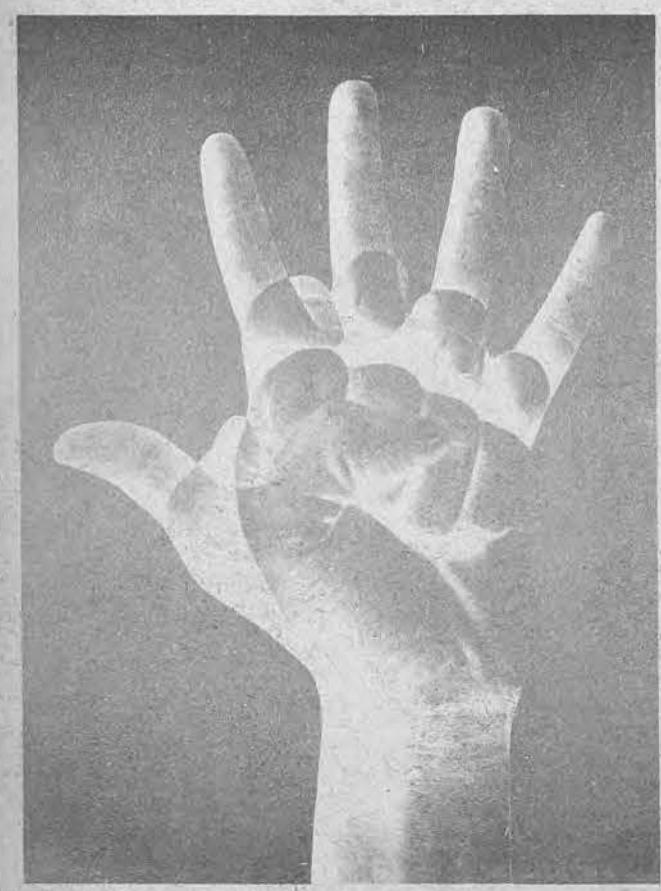
CONCLUSIONS

Pero, en fin, estoume poñendo a sacar conclusions trunfalistas, tendo unha realidade máis ben triste. Imos "contra relo" na campaña de concienciación popular e vimos de perder por catro anos unha escelente forma de difusión. Agora haberá que seguir medrando, inda que seña pouco e pouco, con accións na propia Terra, sen esmorecer e adeprendendo dos errores.

Coma sempre, teremos que deixar a porta aberta a esperanza, á esperanza de que non volva pasar esto. Cunha alianza diste tipo non se traicionará ningunha clase de actividade levada ao cabo, comotem os moitos. Mais ben ratificase que se quer que sirvan pra algo, neste caso pra o espallamento do ideal nacionalista, con todas as suas consecuencias.

E posible que dende eiquí, na emigración se vexan as causas más senxellas do que son, pero tamén é verdade que sintense más profundamente os problemas de Galicia, pois da sua solución depende, en boa medida, que moitos de nós voltemos ou non pra alá.

Dando por sentado que falo no nome dun bon número de galegos, tanto na emigración como na propia Terra, rematarei istas liñas recalcoando que antes que os nomes, que os símbolos e que as diferencias salvables, antes que todo eso, están un bon feixe de problemas concretos por resolver, que parecen sair aloupiñados a un mesmo tempo cando pronunciamos a verba "Galicia".

EUSKADI

Despois das municipais

MAIALDE

Nun mes cheo de convocatorias e manifestacións, encétese en Euskadi unha nova etapa de loita polo autogoberno. Os votos de Herri Batasuna víronse na rúa estes días pasados. O día oito, en Bilbo aportando o máis da manifestación contra da represión e as estradiccóns de Mikel Goikoetxea (irmán de Txapela, dirixente de ETA morto a tiros en Nafarroa en 1972) e de Martín Apaolaza. Domingo día 15, día da Patria Basca (Aberri Eguna), cinco manifestacións, catro delas en Euskadi Sul baixo o lema "polo autogoberno de Euskadi", e a quinta na localidade de Tardets, en Zuberoa (Euskadi Norte).

Desta volta, o PNV recobrou o protagonismo perdido na manifestación antirrepresiva do día oito; en Bizkaia sobranciou coma forza maioritaria no Aberri Eguna de Bilbo, seguido de Herri Batasuna e Euskadiko Ezkerra. En Gasteiz e Iruña, nembarantes, foi o grupo de Herri Batasuna o máis numeroso, ao tempo que en Donostia. Duas novas manifestacións se agardan prá próxima semá: a antinuclear do día 27 e a do 1 de maio. Dalgún xeito foron os resultados

das derradeiras eleccións o motivo de que nistas manifestacións figurase en lugar sobranceiro, ao tempo que a loita polos estatutos (o de Gernika dos Parlamentarios e o de Herri Batasuna) a loita antirrepresiva e a loita pola amnistía.

AVANCE NO NACIONALISMO

Nas eleccións municipais, o PNV viuse consolidado como o partido maioritario en Euskadi.

Herri Batasuna bateu ao PSOE e sacou 249 concelleais frente aos 217 do PSOE e os 1.033 do PNV. Os resultados más espectaculares afectan principalmente ao PSOE, que perdeu votos en Donosti, Rentería e Irún, así como en bastantes localidades navarras. Afectan así mesmo á UCD, que nun mes perdeu máis de 15.000 votos en Nafarroa, votos que serviron pra que UPN ("Unión del Pueblo Navarro", o partido de Aizpún) saque 13 parlamentarios no Parlamento Foral. Herri Batasuna, por último, configúrase como a segunda força electoral de Euskadi, tendo incluso posibilidades de ocupar a alcaldía de Iruña co abogado Patxi Zabaleta.

As outras coalicións, ou ben baixaron, como Nacionalistas Vascos en Iruña, ou ben non conquireron resultados apreciables. A candidatura ANIZ, formada por EMK, LKI, e independentes, quedou a escasos votos dun concelleal en Iruña. En total, EMK sacou seis concelleais, LKI cinco, ORT nove. Pola sua

banda, o PCE deuse mantido en Bizkaia, sacando 40 concelleais. Euskadiko Ezkerra, con 86 concelleais, perdeu votos nas catro provincias, en parte polo papel do "voto útil" que supuxo Herri Batasuna.

NAVARROA EUSKADI DA (NAVARRA E EUSKADI)

Si Araba foi dalgun xeito sorpresa (o PNV sacou máis do cuarenta por cento dos concelleais, Nafarroa supuxo o avance das posturas radicais, centradas en UPN e Herri Batasuna. Esta última coalición tén sete concelleais no axuntamento de Iruña, douce máis que o PSOE e cinco máis que o PNV.

Sigue a dúbida estes días, e as negociações pra conquerir dita alcaldía, en tanto que na de Bilbo xa se dá como segura pra Jon Castañares, do PNV, e a de Gasteiz pra Cuerda, tamén do

PNV. Respecto á Diputación de Nafarroa, catro dos sete diputados son de UCD, un de Herri

Batasuna, un da Coalición autonomista ORHY-MENDI e un do PSOE.

Aparece claro que nistas eleccións xogámonos en primeiro lugar a integridade territorial de Euskadi e niste senso podriase pensar que houbo un pequeno respiro. Si incluimos ao PSOE e ao Partido Carlista como partidarios da permanencia de Nafarroa en Euskadi temos actualmente 36 parlamentarios forais frente a 34 partidarios de que Nafarroa non forme parte do ente autonómico basco. A diferencia, ainda así, sigue sendo escasa, xa que a dereita se afianzou nos máis dos axuntamentos navarros; así en Urdax, pobo vasco parlante da fronteira, ganou UPN; en Sangüesa, unha coalición de independentes, na cabeza o actual alcalde, tamén de UPN, e na "merindad" de Muskaria (a máis poboada despois de Iruña), UCD presentouse en todos os pobos, quedando en todos eles en primeiro ou en segundo lugar, asegurando os casos.

ABERRRI EGUNA: Sentimiento patriótico e antirrepresivo

REPORTAXE GRAFICO:
XURXO FERNANDEZ

Abrindo a marcha de 40.000 persoas en Donostia, o abandeirado e tres membros do servizo de orden coas suas.

A bandeira do antergo reino de Nafarroa, o Arrano Beltza, mentres os abertzales corean "Nafarroa Euskadi da".

"Os presos prá casa", o celme do Aberri Eguna

"KAS KAS KAS HERRIKO ALTERNATIBA" (A alternativa do pobo); e era moito pobo.

Tamén a bandeira galega con estrela de cinco puntas, que algun saudou: "Gora Galicia Askatuta".

As mocedades do PNV, o nacionalismo conciliador con consignas sentimentais é, tamén, moi pobo.

UGANDA:

Presidente pro-occidental

J.J. NAVARRA - LLATZER MOIX

Cando vernes 13 pasado, Yusuf Kironde Lule xurou o seu cargo de presidente diante do parlamento do seu país, unha nova época se abría oficialmente para Uganda, o país que viviu durante oito anos baixo do réxime do sanguinario bufón Idi Amín Dada.

En 1971, un golpe de estado auspiciado polas potencias occidentais puxolle fin ao goberno de Milton Obote, un presidente que estaba empezando a ser considerado incómodo polas suas tendencias nacionalistas. A poltrona presidencial ocuparao un antigo sargento das tropas coloniais británicas, Idi Amín Dada; procedente da tribu dos Kawka. Amín pasaba por ser o perfecto home de palla: a sua obesidade, os seus xestos, e as suas extravagancias semellaban a perfecta cortina de fume trás da cal debíanse agochar as angalladas coloniais.

Pro ocurriu o inesperado. Amín escomenzou a actual de xeito autónomo, ignorando as indicacións dos seus mentores. Pouco despois do seu ascenso ao poder, iniciou un baile de alianzas, no que o país hoxe favorizado era mañ espulsado e perseguido. Os israelitas, primeiros aliados de Amín, foron quen antes conoceron este camiño. Máis tarde, da influencia occidental Amín pasou á soviética, aínda que tampouco por moito tempo. O dictador quería un sistema autocrático para o seu país, no que ningunha forza nin externa nin interna, ousara contestar o seu poder.

Idi Amín Dada conqueriou o que quería. O precio —cifrado

Yusuf Lule: un presidente "de verdade", según os intereses occidentais.

por Radio Kampala en medio millón de mortos e a total bancarrota nacional— pagouno o pobo ugandés. De todos xeitos, a egomanía de Amín levabariba dela o xermolo da autodestrución. As persecucións determinadas polo propio mariscal contra distintas tribus e contra distintas etnias (musulmáns, indios, europeos), a implacable represión contra de todo intento opositor, e en xeral, a tiranía personal exercida de maneira brutal contra dos seus propios conciudadanos, leváron a Amín a unha situación moi delicada na que contaba como único alivio co líde libio Gadafi.

A OFENSIVA DA OPOSICIÓN

Este foi o intre escolleito pola oposición pra iniciar a ofensiva final que debía rematar coa toma de Kampala, capital de Uganda, a pasada sema.

Ao remate do marzal, xuntáronse en Moshi (Tanzania) un amplo abano de forzas opositoras a Amín. Ali estiveron os monárquicos, os marxistas, os democratas á europea e, incluso, os xefes tribais, tratando todos de atoparle unha alternativa unitaria á xa previsible caída de Amín. O resultado do cumio de Moshi foi a formación dun

Frente Nacional para liberación de Uganda. A presidencia dista organización outorgouse inesperadamente a Yusuf Kironde Lule, a pesares de que o candidato previsto para este posto era Milton Obote, símbolo viviente da oposición a Amín.

Poucas semanas, despois da xunta de Moshi, os exiliados ugandeses, alineados no Frente Nacional para liberación de Uganda, e auxiliados polas tropas regulares tanzanas, iniciaron a ofensiva final contra de Amín, quen secundado polos seus incondicionais e por 2.500 soldados libios se retirou para a zona noroeste de Uganda, onde ficou agachado, uns días para esilarse despois —asegúr informaciones non confirmadas— en Libia.

A caída de Amín e a toma de posesión de Lule son claros espoñentes da xeopolítica seguida hoxe polas potencias occidentais no continente africano. Cando a Unión Soviética, axudada por tropas cubanas, conseguiu

alguns serios avances no continente negro, Occidente non pode seguir permitíndose o luxo de manter a un presidente tan "desobediente" como era Amín.

Os xendarmes occidentais na zona —Tanzania e Kenya— foron os encargados de controlar o relevo. Detalle significativo é que Tanzania invertiu durante un par de meses un millón de dólares diarios pra apoiar as accións bélicas anti-Amín. Evidentemente, en condicións normais un país como Tanzania non estaría en condicións de facilitar tal axuda económica. Cecais por tal

non deba estranhar o feito de que non fora Milton Obote o candidato escolleito, a pesares do seu carisma popular superior, posto que noutras épocas xa demostrou a sua tendencia nacionalista, nada grata ao mundo occidental.

O novo presidente de Uganda, Yusuf Kironde Lule, é ante todo un amigo personal de Julius Nyerere, o presidente tanzano.

Yusuf Kironde Lule é por outra banda un profesor universitario de formación occidental (estudou en Cambridge e Edimburgo), así como un home moderado que traballou, dende diversos cargos internacionais, en favor dos refuxiados ugandeses.

Lule é en definitiva o home que tratara de erguer a ruinosa economía ugandesa, o home que tratará de refacer o seu país para que o bloco occidental, que é quen propiciou o cambio, poida contar cun novo aliado "de verdade", na zona central de África.

A REVOLUCIÓN NO IRAN

REGINO DAPENA

No ano de 1951, o primeiro ministro —afervoador nacionalista— Doutor Mossadegh, nacionalizou o petróleo e espropiou as instalacións da transnacional Anglo-Iranian Oil Company. A medida, que perjudicaba ao capital foráneo e beneficiaba os intereses de todo o pobo iraní, foi o porqué do derrocamento de Mossadegh; as disculpas ao respecto foron moitas e variadas, tratándose mesmo de deixalo en ridículo aos ollos do mundo: Mossadegh viuse acusado de nacionalista "fanático", nemigo da libertade e da democracia.

Esto acontecía no ano de 1953. O Shah e alta burguesía iraní plegou "de mil amores" aos designios do gran capital angloamericano. E encetouse unha gran campaña propagandística, dentro e fora do Irán, a prol do novo réxime. A "revolución branca" ía ser a panacea pra resolvore os graves problemas socioeconómicos do Irán (en realidade, a "revolución branca" ía favorecer, única e exclusivamente, a unha parte da alta burguesía iraní que facía de testaferro dos intereses USA). E non podía pasar outra cousa: Irán quedou convertido nunha plataforma militar da "guerra fría", onde a CIA campaba ao seu gosto. Os iranís eran como estranxeiros na súa propia terra. O pretendido "sistema de corte occidental" era un fraude. E lóxicamente, empezou a oposición, e, seguido, a dura represión. Ao primeiro dun xeito illado; ao pouci, xeneralizado. Ou seja, interclasista, con conciencia nacional e onde cada individuo —homes e mulleres— se convertiu nun activista revolucionario. E aparece na palestra o guía, o ayatollah Khomeini, rodeado e asesorado polos seus cerebros clarividentes. O Irán, no entanto, víase na perspectiva de quedar sin reservas petrolíferas cara 1990-95.

Había que espulsar do país aos intereses foráneos. ¿Qué facer?

Comprá derrocar ao Shah. Dun xeito moi intelixente, Khomeini e os seus asesores, respaldados por todo o pobo, enfrentaron aos neocolonialistas e os seus testaferros. Non hai que esquecer o dito de Napoleón: "Non abonda cos exércitos pra defender unha nación, pero unha nación defendido polo pobo, é invencible".

Agora veñen os laios, os soflasmas e as condenas pola aplicación da xusticia. Agora fálase da rivalidade entre "islámicos", laicos e marxistas.

Sí, son dignas de laio as execucións sumarísimas dos vendepatrias. Pero tamén compre laiarse de todas as accións punitivas do réxime do Shah. No Irán non se xulta unha ideoloxía, xúlganse uns delitos concretos de lesa pátria e de lesa humanidade. Non se pode culpar a Khomeini nin aos outros. E todo un pobo enrabexado quen, ben ou mal, fai a sua xusticia, ou o que considera xusticia. Esta cuestión é delicada abondo, delicada de máis pra se pronunciar nun ou outro sentido.

Agora ben, se se marxinan os sentimientos humanitarios sen cinismos, teremos de acordar que as revoluciones non se fan con mantecadas de Astorga, ou seja, que as revoluciones e as guerras nunca son idílicas. As unhas e as outras sempre son crueles e tráxicas, señan xustas ou inxustas. O que compre é tentar evitá-las e nunca provocalas.

E nefecto, non se debe protestar por unhas mortes e calar as outras. Todos os homes, sin distinción, son seres humanos con análogos dereitos e deberes.

Irán, goste ou non goste, é un pobo en marcha. Un Estado soberano que camiña pola súa propia vía cos seus errores e defectos, cos seus sofrimentos e aspiracións. Un Estado que quer recobrar a súa propia entidade sen interferencias estranxeiras. USA e Europa deberían tomar nota e ceder no seu dogmatismo económico.

O que aconteceu e está a acontecer é un aviso pra os vendepatrias de calisquer latitude.

ATLETISMO

A desatención das instalacións e da Educación Física

O atletismo galego hai máis de cinco anos que está eclipsado. Os Salgado, Pérez, Magariños, Ríbas, Gayoso, Calle, entre outros, olímpicos e recordmans do Estado, non se poderán repetir mentres non se cambeen completamente as miras, mentres todo se mida con medallas e sobor de todo, mentres non se atendan tanto a Educación Física coma as instalacións. Falamos con dous profesores de Educación Física, entrenadores de atletismo da Universidade de Santiago que dende o seu traballar diario pódennos espoñer a problemática do atletismo galego.

Mariano García Verdugo, que se ocupa das carreiras de mais de catrocentos metros, estendeuse falando do problema das instalacións, que se ben existe a nivel do Estado, eíqui acrecentase tanto que estamos peor ca no ano sacerda, ao irse degradando as pistas por ser más difícil facerse con cinza, debido a electrificación do ferrocarril; e así mentres no Estado, anque lentamente, vaise avanzando, eíqui estamos arrecendo. "Potencialmente, seguimos sendo unha gran canteira atlética, pro cando tés que esixir unha serie de instalacións pra que poda traballar a xente, xa non poden destacar, poderán facelo en Cross, ou algún fondista, pro saltadores, corredores, velocistas, etc., xa non poden facer nada; porque, é de qué che val estar preparando eíqui un corredor de vallas, medíndolle os pasos, se despois chega o tartán e non lle sirve pra nada, a zancada aumenta uns quince centímetros, e toda a mecanización que fixo non lle sirve? Sería o mesmo caso cun saltador de lonxitude que ao chegar o tartán lle sobrarán dous pasos ou fixera todos os saltos nulos. O problema eíqui é que non hai duas ou tres pistas de tartán ou que tan siquera houberá unha pra facer as mínimas, anque, pra facer marcas tes que entrenar no tartán". A necesidade do tartán en Galicia non permite máis aplazamentos; de correr nas nosas pistas a correr sobre tartán supón un setenta por cen no rendemento do atleta, e hai moita xente que podería ser finalista que tén que quedarse sin ir aos campionatos. En Galicia non hai ningunha pista decente; si acaso a de Vigo de cinza, polo ben coidada que está, pro por exemplo a de Santiago está totalmente desatendida; "antes había pasarelas pra os futbolistas; agora en canto empece o fútbol, pola zona de saída de vestuarios non se poderá aproveitar a pista, pois queda coma area. Falta unha planificación das instalacións, non molesta que veñan moitos deportistas, pro sí que interfirian, que se xogue nas pistas, etc.".

E non somente existe o problema das instalacións; Ricardo Gurriarán, outro profesor de Educación Física co que falamos, e que se ocupa dentro do Club Universitario dos saltos, salientaba o total desinterés pola Educación Física, cando ésta debía ser o punto de partida, non xa coma aspiración a

récorde ou campionatos, senón xa mesmo como necesidade primaria da xente no propio desenrollo do seu corpo. "Hai un defecto de base moi grande e é que nas escolas prácticamente non existe a Educación Física, o mestre non está preparado e os profesores de Educación Física non temos acceso ao EXB; estamos acotados ao BUP e aos colexios privados, e a éstes non ten acceso a maioría da xente. No status actual da Educación Física, quedase en ser unha "maría" xunto coa Relixión e a Política, e leva enriba a laca de xogar no pasado réxime un papel de control da mocidade. O educador tería que incidir nas primeiras edades, na preescolar e no EXB, e nembarcantes, temos acceso aos rapaces cando chegan con quince anos, co esquemamotriz xa collido, e cando xa non poden assimilar as técnicas".

Resulta básico non somente pra o atletismo, senón xa os propios atletas e deportistas que os técnicos de educación física

PABLO VIZ

entren na escola; doutro xeito, nunca habera atletas ben formados sin tampouco éxitos deportivos.

Tampouco existe un sitio cuberto ou polideportivo e somente se poden facer saltos cando fai sol, e cando chega o bo tempo, o estadio énchese de futbolistas e os lanzamentos prácticamente non se poden facer. Agora, no mal tempo, o mínimo esixible sería unha ducha quente; pois ben no estadio universitario, a partir das seis, a auga quente acábase porque o seu sistema eléctrico non lle dá marxe pra volvela querer "e seguimos Duchándonos con auga fría cando chega un mollado e a moi baixa temperatura".

"A asistencia médica deixá

todo que desexar, a mutualidade somente atende casos de rotura, non hai reconocemento médico en Santiago, hai que ir á Coruña práxi vez, e ainda así non sempre o fan.

Coincidían ambos entrenadores en que hai moita burocracia á hora de amañar os problemas. A Universidade conta cunha asamblea de deportes á que lle incumbe a resolución dos problemas, que se debería xuntar unha vez ao mes cun orde do día. Compónena o vicerrectorado e os técnicos pro unhas veces por non estar o problema no orde do día, ou porque non se xuntan, ou ben porque áinda que se aproben as cousas logo non se levan a práctica ou si se levan é relativamente, a sua operativi-

dade é sempre mínima. Tanto Ricardo Gurriarán coma Mariano García, din que os técnicos son escoitados e que esta asamblea podería poñer en marcha o deporte universitario dándolle operatividade pro que posiblemente hai outros problemas prioritarios. Nós pensamos que se ben hai un presupuesto pra o deporte universitario hai que atendelo aplicando os millóns racionalmente e deixarse de prioridades.

Mírese por onde se mire, o atletismo galego está desamparado de todo; como ben decía Mariano García "os organismos oficiais e o consello superior xa sabemos que tiran pra o centro, a Galicia teñena abandonada de todo".

O RAPOSO (I)

Unha noite de lua do mes de abril atopabame coa miña donariba dun valo, ó pé duns vellos tobos de raposo pra tentar ver ós raposinhos pequenos. Naquela arboleda no medio da braña estaban tranquilos e criaban ano tras ano, e por eso eu fixera un rastro con tripas de lura pra atraelos e podelos ver mellor, xa que gostan moito dos cheiros fortes, e sendo de peixe de varios días mellor. Non sei por qué, quizabes polo ar cambeante que nos delataba, non puidemos disfrutar cos xogos dos pequenos. E unha escea encantadora velos xogar na terra mallada da porta do tobo, no "picadeiro";

parecen incansables correndo, brincando e perseguidos ós uns os outros, tirando ó ar unha aa de galinha e sempre sin parar. Aníñanse no chan como si quixeran coller unha presa, que neste caso é un irmán, e contentos moven o rabino dun lado pra outro como os cans, hastra que calquera ruido sospeitoso fai que se metan todos axiña no tobo. E fácil saber si hai crías de raposo, xa que os arredores do tobo están moi pisados e cheos de restos de comidas, plumas, pelexos, osos, etc., durante os meses de abril e maio que dura a crianza.

O "Vulpes vulpes" é un cánido salvaxe tan conocido como abondoso en toda Europa, menos Illandia e Creta, de cor castaña bermella pola parte superior e branqueiro pola parte inferior, coas patas lixadas de negro e a puntiña do longo e vasto rabo branco. Está cuberto dun pelo moi espeso que pode cambeiar moito de tonalidade de cor, segun a xona e a estación en que se atope, facéndose en xeral máis craro no vran e con menos pelo, xa que perde a borra, e non sendo raro atopar individuos melánicos, cásque negros. Lembrome dunha noite que fun cuns amigos do G.O.G. (Grupo Ornitolóxico Galego), que foi o núcleo pra a formación da Sociedade Galega de Historia Natural, buscar un raposo melánico que mataramos polo día nunha batida do lobo. Está presente en todos os biotopos, anque prefira montes con moitas arbres e ramallos abondosos; eu vino varias veces estando de noite á esperita dos parrulos nas brañas. Xeralmente pasa o día agachado no medio de toxos, silvas e xestas, e somentes cando cría ou está moi perseguido se mete no tobo, que pode ser un antigo de coellos ou de teixugo, e hastra pode convivir con este.

A parte da alimentación é moi

importante, xa que por esto é moi perseguido polohome. Dotado de grande astucia, intelixencia e axilidade, é un gran cazador de coellos, aves, etc., e gran destructor de ratos, polo que é moi beneficioso pra agricultura; tamén come saltóns e grilos e góstanlle moito os figos e as uvas, dándose o caso de que algún destes animais ande moitos Km. nunha noite pra chegar a unha viña. Si atopa algúna arrán ou carniza de animais mortos non lle vén mal, e por eso é tan abondoso, xa que hai moitos criadeiros de polos e porcos que tiran os desperdicios e os animais mortos, e tamén son visitantes das moreas de lixo das vilas e cidades, onde sempre atopan algo pra comer. Os animais especializados en determinadas presas son moi vulnerables, xa que ó faltarlle estas quedan en perigo, pero o raposo é moi adaptable e tén unha gran cantidade de fontes de alimento. Penso que hoxendía non debe ir moi polos galiñeiro, ben protexidos de rediña metálica e de cemento, xa que non se queixan tanto os labregos. Tampouco lle queren ben os cazadores porque disque come moita caza, destrúe gazpeiras e come coellos. Dende sempre se considerou un animal "dañino", palabra que debería desaparecer, xa que é moi importante a sua labor na cadea biolóxica, destruindo ratos e cazando animais enfermos ou vellos que poderían causar pestes e dexeneracións nas poboacións cinexéticas. Na nosa terra está no cumio da pirámide biolóxica, cumio compartido algunha vez co superpredador lobo, e pensemos na cantidade de coellos coa "peste" que destruiría (mentres os hai enfermos non comera sans, xa que lle custa máis traballo collelos) evitando de este xeito que se espalle máis a enfermedade. Si se exterminase o raposo, as consecuencias serían imprevisibles e moi perjudiciais: hai anos acabaron con el en Alemania, pero déronse conta desto e tiveron que introducirlo outravolta. Asimismo, en Polonia volvieron introducir o lince pra mellorar os trofeos dos cérvidos. Lembrémonos da China, que na sua revolución cultural acabou cos páxaros pra aumentar as colleitas de cereais, pro as pragas de insectos eran terribles e tiveron que volver admitir os páxaros. A cadea biolóxica é algo interrelacionado e interdependente, uns comen e outros son comidos, e si algo se tompe, vense todo abaxo.

PINEIRO

¡¡OLLO COS ABONOS QUÍMICOS!! (1)

RAMON VARELA DIAZ

O nitróxeno, o fósforo, e o potasio son imprescindibles para manter a productividade nas colleitas agrícolas, e por esta razón, devólvense á terra por medio dos abonos. Os abonos químicos ou fertilizantes, moi utilizados na agricultura, obtéñense os máis deles por fabricación, quitando certas excepcións, como por exemplo os fosfatos naturais, que son de orixe mineral. Hoxe sabese que os abonos químicos modifian fondamente a composición das plantas e dos seus froitos, e tamén que influen negativamente no chan por producirlle unha reducción na actividade biolóxica, ao ser os causantes do descenso na poboación de microorganismos beneficiosos da terra.

Boa mostra do que veño de decir e o seguinte: as patatas, ás veces teñen un mal sabor que non se lle pode apoiñar á raza delas ou o cultivo; na maioría dos casos débese á utilización dun abono químico rico en potasio, chamado cloruro potásico, que lle dá mal sabor aos produtos que se cultivan. Pode tamén que algún labrego vexa abraiado que os talos dos cereais coma o trigo non son capaces de aguantar o peso da espiga e das follas, e veas dobrar cando chove; esto pode "agradecerlo" a un exceso de nitróxeno que puxo na terra co fertilizante que utilizou. Por último, decir antes de entrar en detalle sobre os fertilizantes que un dos milagres que consiguen istos productos son uns froitos (mazás, peras...) grandes e rechamantes pola cor, e si algunha mercou pensando que son millores que ises froitos pequeños e de pelejo enrugado, pode que non soupera que a única diferencia entre eles, no millor dos casos, é que o froito grande tén moita más auga que o pequeno; o certo é que non teñen más vitaminas, proteínas... etc que elas en todo se debe aos fertilizantes.

No caso dos fertilizantes nitroxenados, compostos por nitróxeno, como o nitrato de Chile (ou nitrato sódico), nitrato amónico, urea, etc. as dosis elevadas de nitróxeno disminúen a facultade de conservación e modifican desfavorablemente o gusto dos froitos, sobre todo nas

legumes, tamén se ve modificado o porcentaje en vitaminas; a vitamina B2 aumenta primeiramente e diminúe despois. Lixeiros excesos de nitróxeno estimulan o desenrollo das follas, indo isto en perxuicio da formación doutros órganos das plantas, e producindo asimismo o encamado dos vexetais. No caso do nitrato sódico, o sodio pode dispersar os barros do chan e romper a estrutura da terra, afectando desta maneira á fertilitade con efectos moi perjudiciais.

Os animais que pacen en praderías que reciben fortes dosis de abonos nitroxenados, presentan unha baixa anormal no porcentaxe de cobre no sangue, e temos que ter en conta que o cobre defende contra as enfermidades e o cancro. Pra rematar cos fertilizantes nitroxenados, direi que son moi tóxicos pra o home, en especial pra os nenos; en Inglaterra observáronse casos de intoxicación con augas de consumo, pois a auga, ao seu paso polo chan, leva cando ela as sustancias tóxicas como os nitratos que hai mil.

Os abonos potásicos, como o sulfato potásico, cloruro potásico... etc., perturban o equilibrio mineral das plantas, un aumento de potasio trai cando el unha diminución do tanto por cento en sodio, magnesio, aluminio, boro e outros elementos. Os fertilizantes potásicos alteran o porcentaxe das plantas en proteinas, así como a calidade das mesmas. Os labregos saben ben que as plantas zigan máis potasio do que necesitan cando suben as dosis distes abonos.

Os abonos fosfatados, superfosfatos, escorias, etc., aparte de non ser aconsellables pra cultivos anuais polo lento, da sua solubilidade, aplicados en grandes cantidades conducen a carencias doutros elementos nas plantas, como por exemplo zinc.

A carencia de análise de terra de cultivo trai cando el que os labregos teñan que utilizar os abonos a "ollo", non sendo raro que nos máis dos casos se utilicen en menores ou maiores cantidades do que a planta require, e dista maneira non producen o efecto deseñado; moitas veces, co intento de que a colleita sea maior, abónase en exceso, producindo isto prácticas efectos contrarios aos que agardabamos, como quedou apuntado nalgúns casos descritos enriba. Tamén sería preciso ter un estudo e conocemento da terra de cultivo pra saber as propiedades físico-químicas e biolóxicas da mesma, non somente pra indicarmos a cantidade do abono a utilizar, senón tamén recomendar o emprego dun ou outro asegún seña a terra, e as suas necesidades pra o cultivo.

da terra asoballada

VIVIR PRA VER

O afouto encarregado da oficina de Relaciones Exteriores de Celulosas de Pontevedra, sainos, no "Diario de Pontevedra", cun artículo, "Ecología y Manipulación", onde pretende convencernos de que a defensa ecológica do medio ambiente (léase defensa do pobo contra da agresión das industrias de Lourizán) se "politizó hastra extremos límite" e, a continuación relaciona os "puntos", aseguir il, que debe ter "todo programa ecológico coherente": planificación do territorio, estudio e valoración dos recursos naturais, estudio da calidad da vida, planificación de zonas de recreo, protección dos biotopos representativos do lugar, protección da fauna e da flora, e engade: "que determinada minoría" pretende manipular o concepto, que, por outra banda, "no es patrimonio exclusivo de ningún partido político".

Estes señores, no seu afán de defender o indefendible, faltan non somente á verdade, senón ao máis elemental razonamento ético. Debemos lembarles, con certa enerxía dialéctica —pra que non supoñan que somos tontos— que si alguén politizou o asunto dende o primeiro día, foron eles, e eles utilizaron e utilizan, apoíándose en certas influencias estatais, o ocultamiento e o disimulo en favor das suas infacciones e ilegalidades. Os políticos no poder e hastra as autoridades locais e non locais, colaboraron e colaboran tamén no seu favor de xeito pasivo,

desouvidos e ignorando as inquedanzas dos ciudadanos afectados, e non tomaron ningunha medida que obriga a estes contaminadores a poñerse dentro da lei. Puro entrampado político o realizado por eles na sua longa historia infraccionista. ¡Qué cousas!

Todos os "puntos" que o sr. Plaza recomienda deben esixirse, foron vulnerados polas Celulosas. Foron quebrantados e siguen a selo. ¿Cómo se astreve o Sr. Plaza a mentalos siquera? E é que esa desafortunada oficina, a pesares do costoso que nos sal a todos os contribuyentes, non realizou ningunha acción que pudiera xustificar a sua existencia positiva, nin fixo variar a actitude do pobo e o seu entorno no seu repudio. Pro é comenente que os pontevedreses, cara as elecciones municipais, saiban, dunha vez, con quen están gastando os cartos. Imos alá: D. José Luis Plaza Berguices chegou á nosa cidade hai menos dun ano como consultor de relaciones públicas de FLASH, Recoletos 1, Madrid, enviado pola Axencia, e, despois de breves conversas cos executivos de Celulosas, montan aquí, na nosa cidade, esa costosa oficina, dende a cal pretendían maquillar a imaxe deteriorada do complexo celulósico. Todos conocemos o "affaire" do Teucro, algún almanaque e outras cousas semellantes; pero nada más. Traballos periodísticos de divulgación, ningún. En realidade, nada teñen que decir. A desfeita está á vista, é imposible agachala. Pro, pra maior abundamiento,

vou reproducir un solto que un importantísimo medio de información publicou a principios diste mes de marzo, moi más elocuente que o que eu poida decir: "La historia de Flash es la historia de los últimos años del franquismo; hija pródiga de una fracción del Opus Dei, fue el redueto donde los hombres de la vanguardia tecnocrática pasaron el crudo invierno después de que a Juan Pablo de Villanueva, presidente de Flash, le fracasara el intento "transformación del régimen" desde los periódicos "Nuevo Diario" y "El Alcázar". Pero con la transición se hizo la luz: en junio de 1977, la agencia preparó la campaña en Galicia dun partido de dereitas (UCD). A partir de ese momento, Flash se consolidó. De cara a estas elecciones, Flash constituyó cinco grupos de trabajo, integrados por varios periodistas. Estos grupos son coordinados por Ramón Roca, un hombre que en 1978 desertó de Flash para formar su propia agencia, EYSA, que proporcionó el Plan Energético a su cliente, el Ministerio de Industria, (este ministerio de Industria es el mismo que hoy está regentado por aquel ministro que dijo en las Cortes, contestando a José Rivas Fontán, "en Celulosas todo está autorizado y es muy legal"). La labor de Roca, durante el período preelectoral, consistió en "aceitar coa pas a os engranaxes da prensa", según la gráfica definición de uno de sus allegados...". O articulista españollese en moitas más consideracións, que non copio por falla de

espacio, pro que é interesante conocer. José Luis Plaza é descendente disa congregación.

Os pontevedreses teñen, por riba de todo, un problema que resolver: obrigar ás industrias de Lourizán a colocarse dentro da lei de maneira estreita e vixiada, ou que se vaian. Deica agora, todo foi música celestial. As corporacións municipais non fixeron nada más que perder o tempo en tomar acordos inútiles, que non se cumpriron nunca. Faise necesario que ao concello vaian homes e mulleres sin compromisos de partidos centralistas, cuíos comités do cumio poidan ordear o abandono dos intereses específicos da nosa cidade, como xa pasou hai moi pouco. Por eso faise indispensable poñer os ollos en aqueles que declaran concretamente, nas suas ofertas programáticas cal será a sua actitude, escrita no seu programa, pra que despois non haxa defecções ou troques de postura, aos que están algúns afeizándose de máis".

XOSE R. MARTINEZ
SANCHEZ

NOS NON FUMOS

Os alumnos de Maxisterio que non asistimos as clases de Lolita Losada e que temos pensado examinarnos ante un tribunal queremos facer constar o seguinte:

1.— Que nos non temos nada que ver co a colocación dos cocteles tanto na consulta e o domicilio do rector, señor Suárez Núñez, como no domicilio da profesora titular de

pedagogía da nosa escola, Lolita Losada.

2.— Que este tipo de accións o que non levan é a unha solución satisfactoria do conflicto. Pola contra, tráta se dunha acción totalmente irresponsable e ante todo que nos perjudica a nós, alumnos de maxisterio que non imos as clases de Lolita Losada e que pretendemos unha mellora do ensino, pois todos os medios de comunicación tratan de facernos responsables de

3.— Que é moi curioso que a colocación dos cocteles coincida xustamente coa data de incorporación ás clases da profesora, do que se tratou de dividirnos e de dar de nós unha falsa imaxe pra desprestixiar a nosa loita.

4.— Que a asamblea en ningún momento se declarou a favor de calquier tipo de acción. Sempre tratamos de resolver o conflicto unha sola e invariable.

O que nós pretendemos é acordáramos na última asamblea:

1.— Ter dereito a un tribunal xusto compostó polo departamento de pedagogía desta escola e un catedrático da asignatura.

2.— Que este tribunal nos esamine do mesmo número de temas que se examinan os "compañeros" que acuden ás clases de Lolita Losada.

3.— Que estamos pola mellora do ensino e loitamos por un ensino máis racional, científico e pedagóxico; por iso, seguimos esixindo a dimisión da profesora LOLITA LOSADA.

Santiago 30-Marzo-1979

DA ARTE E DOS XEITOS

VENUS, VENERA,
VIEIRA, VIEIRO....

A SIMBOLOXIA
DUN FISTERRA.

A vieira é algo máis que un marisco pra tomar nos restaurantes de primeira, algo máis que a enseña dun farturero xantar. Cavilo eiquí naquél compañoñero desconocedor das lirixas burguesas "del bien comer" que ao rematar e xa nos postres pediu aquello tan bonito que viu nunha concha, a vieira... a vieira tén a elegancia dos millores postres.

Mais fora das necesidades do bandullo, as cunchas son uns elementos que noutro tempo foron enseñas de un culto máxico e relixioso e que áinda hoxe podemos atopar ao traveso de certos elementos: no bautismo a cuncha sirve pra botarlle a auga aos pequeninos, as pías de auga bendita teñen esa forma de cuncha ou vieira, tamén nas fontes de pedra das prazas e dos pazos se fai alusión á cunha e a outros seres mitolóxicos sacados do mundo clásico; cavilemos así nas cunchiñas das esclavinas dos pelegríns a Compostela, nas necrópolis da primeirá Edade

Disque seica no budismo, que por certo cóido que non tén moito que ver coa nosa sensibilidade, a cunha era un emblema de boa sorte e enseña dun bon viaxe, certamente, a estela Venus era un guieiro de luz seguro pra os navegantes, a vieira berta e radiante coma unha man é o símbolo dese vieiro, do pelenginaxe fértil. Asociada con auga, co mar, co sol; fecundidade, sabencia, limpeza, renovamento dempois do

media que en moitos dos seus casos amostran sar tegos nos que sempre tén de aparecer unha banda do esqueleto a vieira, cavilemos no escudo da Coruña coa Torre e as cunchas do Fisterre, deteñámmonos na estrela Venus, que marca o solpor, o occidente, o Fisterre, e afondemos nas relacións coa mitoloxía clásica, que pón a Venus ou Afrodita nacendo do mar e dunha Vieira, símbolo do renacer, da fartura e da fecundidade.

Pero as cunchas quedan aí sin o seu código comunicativo, como síntesis enseñas dunha enchenta ou como elementos decorativos e protectores dunha casa de beiramar, porque tamén coñecemos moitas obras da nosa arquitectura do pobo que se recobren en escamas coas cunchas das vieiras, e sabemos que áinda nos camposantos do interior ou da costa algúns túmulos dos enterramentos se ornán coas brancas conchíñas... no fondo da tradición todo té a sua resposta, o vespurus, o atardecer, o fin, o principio, o renovamento, a resurrección, a outra fase.

fin... no occidente estaba o fin, o fisterre, nel o principio da renovación.

Nos tempos medievais os pelegríns empregaban a vieira como enseña do seu viaxe e máis pra se poder axudar pra beber nas fontes como se fora unha cunca; ista mesma función tén o seu orixe na Prehistoria, cando o home descoñece a cerámica e se vale de elementos precerámicos, entre os que estarían as mésmaas cunchas, e nos que verguerfan os alimentos pra cocíñalos; así van adequerindo un certo valor económico, e non se pón na dúbida de que en certo intre hastra tiveran creco como elementos de troque ou numismático, sin faltarlle outras connotacións de tipo estético, ornamental, máxico, relixioso, relacionado coa auga, coas perlas, coa abundancia e polo tanto, coas costas fisterras nas que abonda a óstra.

O camiño ao occidente é un camiño de purificación, e nas praias do fin están istos símbolos do renacer que o peregrino aproveitaba pra recoller e pindurar da sua esclavina como os trofeos conquistados na meta ansiada. Coincide esto coa idea

de renovación que no mundo da primeira Edade Media (Suevo-Visigodo) lle imprimían na liturxia funeraria, colocando ante os difuntos as enseñas de resurrección e do viaxe cumplido, as cunchas de vieira, o mesmo pasa nos entornos arqueolóxicos das chamadas "Pedras de Namorodos", que nas súas capas mineiras deixan ver estrados de vieiras, e que emparentadas coas lendas e coa tradición vólveremos ao significado da fartura e da fecundidade, Venus significa iso tamén. O mesmo pasa nos camposantos nos que a pesares de estar en terras do interior ornan o túmulo coas cunchiñas da renovación, pero iste vello conceuto desaparece e somentes se valora o carácter estético, as raíces están mais alá...

Nos edificios, telón do barroco, nas fontes dos pasos e noutras mostras arquitectónicas non faltan as representacións das vieiras, das veneras, sempre en relación cos vieiros ao Fisterre, sempre emparentados coa estrela do vespero, Venus asinalando o camiño do solpor, onde está o fin e o principio, alá nos horizontes do Atlántico.

Por M. HORTAS VILANOVA

SAN FIZ DE CANGAS

O nome de CANGAS é moi abondoso en toda a toponimia galega e atópase espallado por toda a xeografía do país. A veira do Atlántico está, por exemplo, Cangas de Morrazo. A veira do Cantábrico déitase —e nunca mellor empregada a palabra— Cangas de Foz. Entre os lugares e parroquias que, no interior de Galicia, levan o nome de Cangas oxe quérome referir a unha pequena aldea do concello de Pantón, na provincia de Lugo, que se chama San Fiz de Cangas.

San Fiz de Cangas está moi perto da capital do municipio, que oxe nomean Ferreira e que os velllos achamaban o Castro de Ferreira. Na parroquia do Castro de Ferreira hai dous moimentos moi notables, dos que teñen falado nestas páginas: o castelo que foi de Diego de Lemos, ún dos xefes populares da Segunda Revolta Irmandiña, e o convento de bernardas, un fermoso pazo, ben murado, cheo de chaminés, que xa non botan fume e que ten unha increíble eirexa románica, onde dorme pra sempre o señor Diego de Lemos.

Dende o Castro de Ferreira e pasando por Casebio —que supón siñifica cas ou casa do Eusebio— deseguidiña nos poñemos en San Fiz de Cangas.

Nos xornais destes días podíase ler a noticia de que a eirexa de San Fiz de Cangas ven de ser declarada monumento nacional. A noticia sorprendeuos e estranhouos. Non concebímos como esa eirexa xa non estaba declarada monumento nacional dende hai moitos anos. Trátase dun exemplar soberbio de eirexa románica. E dentro do que cabe áinda está en bastante bo estado de conservación, "salva sea la parte" que aumentaron a remates do século XVII ou XVIII. A

veira da eirexa ainda se ergue a antiga rectoral —unha fábrica enorme— edificada, sin dúbida, sobre do vello convento. Dende a eirexa a paisaxe non pode ser más cumpirda. Ollase parte do concello de Sober, no que abonda o alciprés. O fondo xurde, entre montes, Monforte de Lemos, corcado pola "acrópolis" de San Vicente, que diría un fino. E dedicante da nosa

ollada un val breve, fermoso e perfecto como a rosa, no que medra a vide.

Os entendidos que estudaron a eirexa de San Fiz de Cangas dicen que foi mosteiro de freiras de San Bieito. Que este mosteiro xa existía no ano 1199. E que cara o ano 1515, a morte da súa abadesa dona Inés López, San Fiz de Cangas foi anexionado a San Paio de Antealtares, de Santiago de Compostela.

Servidor non é arqueólogo pra facer unha descripción da eirexa. Somentes direi de que é un edificio moi cumprido. E que chaman a atención tres arcos que separan a nave principal da nave do cruceiro. A nau dereita, na nave principal, nunha capela colocaron un calvario, que procede dunha capela que había nos arredores. O calvario é unha maravilla. E cóido que é unha das pezas más importantes da nosa escultura relixiosa. Gustaríame que esaminara estas pezas o meu amigo Felipe Senén, que entende destas cousas. Na miña probe e humilde opinión o calvario, composto por Cristo crucificado, a Virxe e San

Xohán, é da época de transición do románico ó gótico. Son pezas independentes e de madeira. Aínda houbo sorte que non pegara con elas a polilla, cosa que é doador que ocorra calqueira día. As estatuas estiveron policromadas. Son unhas estatuas toscas mais dunha impresionante forza expresiva.

Na eirexa de San Fiz de Cangas, e nunha capela feita ex-profeso que derramou a armonía do edificio primitivo, está o sepulcro de D. Rodrigo López de Quiroga, que morreu no 1633, segundoi o epitafio. Ese D. Rodrigo López de Quiroga foi militar, tivo varios enclaves que constan no seu epitafio i era Cabaleiro da Orde de Santiago. Como diría un portugués a estatua orante é un escanto. Persoalmente chamáronme moi to a atención os bigotes da estatua. A decir verdade na miña vida ollei bigotes tan conneros. Teño matinado moitas veces que os progres que andan polo noso país non visitan eirexes vellas, nin monumentos históricos. Teño a seguranza de que si visitaran San Fiz de Cangas, seguro seguro

MARIA PILAR GARCIA NEIRA

o idioma

ARTELLAR/ORGANIZAR
E OUTRAS COUSAS

Hai algunas semanas viamos a diferenza entre "aparato" e "aparello" e falabamos do emprego abusivo desta última palabra, que viña sustituindo moitas veces incorrectamente a aquela. Hoxe falaremos doutra "muletilla", que se usa moi amiudo, alterando o seu significado real e cobrindo o espacio semántico doutros verbos que ten o noso idioma. Trátase do verbo "artellar". Ouvimos como se "artella" desde un fin de semana astra un equipo, pasando por unha campaña electoral. En

todos estes casos, como en moitos outros, estase a empregar incorrectamente este verbo, encéndoo dun contido que realmente non ten. Artellar ven de Artello, a xuntura que permite o movemento de dous ósos e, daquela, Artellar fai referencia forzosa —por esta sua orixe— a unir duas cousas, encaixando unha noutra; isto é, corresponde ao español "articlar", mais non pode traducir as ideas de "organizar", "preparar", etc. Dáse, por certo, un caso curioso de triple derivación no caso do étimos de "artello": o latín "articulu" ten no noso idioma tres soluciones: Artello,

en primeiro lugar, a solución popular, co significado xa dito; Artículo, a solución culta (o dun escrito legal, o segmento dalg...), e, finalmente, a intermedia, Artigo (o gramática, o xornalístico, o obxeto de compra, etc.).

Voltemos a "artellar". Xa ficou dito que o seu significado restricto non nos autoriza a facelo sinónimo de verbos como "dispoñer", "preparar" ou "organizar". Todos estes tres son perfectamente lexítimos na nosa lingua. Imos ver alguns más cun sentido similar e que, ás veces, non se usan correctamente. Un deles é Aranxar, que quer dicir

poñer algo en orde, darlle "xeito", dotalo da disposición correcta... Podemos arranxar un cuarto en desorde, arranxar uns papeis ou documentos, un aparello descompuesto, etc. Temos tamén Amañar, que ten o mesmo sentido de "arreglar"; amañar unha estrada, amañar un asunto pendente... E usado especialmente no galego lucense.

Finalmente, anotemos un verbo moi curioso, que é usado unha chea de veces no galego oral como un doador "comodín" para moitas accións diferentes e mesmo equivocas: trátase do verbo Aquelar, empregado fun-

damentalmente no galego atlántico. Aquelar é preparar, dispor, ordenar, adoviar... e moitas cousas máis. Frases como "áquélame a comida", "deixa de aquelar", "áquélame moito"... e mil más non son contraditorias co "espírito" deste verbo.

E, para rematarnos hoxe, falemos dun verbo que fai referencia ao "arreglo" persoal. E Alfainarse, derivado da "alfaia" ou "xoia", pero que, por estensión, alude a todas as operacións de "decoración" persoal: "tarda ben en alfainarse hoxe!", "xa pode ir ben alfainado...", ilustran o seu sentido.

LIBROS

XEOGRAFIA DESCRIPTIVA DE GALICIA

Recentemente, ven de ser publicado un manual de *Xeografía descriptiva de Galicia* (1), que supón, máis polas súas intencions que polo seu contido, unha novedade na nómica escasa de libros de testo ou manuais no noso idioma. A obra está estructurada en cinco partes diferenciadas: *Xeografía Xeral, Xeoloxía, Flora, Fauna e Xeografía Rexional*. Cada unha delas está estructurada, á sua vez, en varios capítulos (ríos, costas, illas...; diversos tipos de rocas; de plantas, etc.). As partes 3, 4 e 5 van complementadas con testos en prosa e/ou en verso, que fan referencia a materia tratada e que están escoiteos, polo xeral, con grande acerto. A obra complementase tamén, como é imprescindible neste tipo de traballos, cunha serie de mapas e fotografías que ilustran e esplícan o testo.

Despois desta inxel descripción da obra, velaí vai a nosa aproximación crítica. Na declaración inicial de intencions, os autores xa dan conta da natureza do seu traballo: a composición dun testo de xeografía sobre a base de materiais xa elaborados por outros autores. Pero é que nalgún, como é a xeografía, que requer unha descripción exacta e rigurosa non nos parecen fiábeis fontes de autores que non fixeron, polos condicionamentos que fose, "traballo de campo" e cujos datos son, en moitos casos, máis que discutibeis. A primeira obxeción é, pois, sobre a bibliografía empregada, desfasada.

da ou inexacta en boa parte (dosu errores, por exemplo: o río Umia ten un recorrido de 55 Kms., non de 33; o río Lérez ten 43, non 36 e nace exactamente nas estribacións do monte Candán); esta tacha faise tanto máis evidente canto esta bibliografía non ten un mero carácter consultivo, senón que é o soporte mesmo da obra.

A segunda obxeción é de índole metodolóxica: a este libro vaille seguir, conforme se anuncia, un segundo volume de *Xeografía Humana e Económica*. Tal separación, amais de antieconómica, antirretábel, parécenos errada, maiormente no caso do noso país, onde as alteracions graves da nosa paisaxe, do noso chan, dos nosos ríos, do noso mar... van estar provocados non por fenómenos naturais senón polos axentes directos ou indirectos da colonización, xa no plano físico e de aproveitamento de recursos, e disto temos, por desgracia, probas dabondo. Ao noso xuicio, tería sido ben interesante xustamente poñer en relación o "natural" co "humano" e "económico", especificando quen e en qué condicions se encarregou de transformar a nosa terra, e non illar os dous aspectos de antemán.

Unha observación máis como remate, aunque saia, en certa maneira, da crítica propia do libro. En palabras dos autores, este "é un manual que pode servir no ensino e máis no necesario aprendizaxe da Nosa Terra, que moitos temos que facer de xeito individual pois ningúen se preocupou de organizar o conocemento da nosa realidade nacional". Parécenos

MUSICA

PILOCHA VERSUS GUSTAVO RABUDO

Pilocha é unha das personalidades máis benqueridas polos seus compañoiros da música lixeira galega hastra o punto de parecer a miúdo un xeito de catalizador ánomico que axuda a esquecer problemas e enemistades; dende as suas actuacións con Seoane e Romaní tiven clara a importancia que pra nosa música tería a sua fermosa voz de mezzo. Ese achego e simpatía fixo que retrasara esta crítica que prefiría deixar sin facer se non fose polo compromiso contraído cos lectores de *A Nosa Terra* de lles facer chegar a información valorativa sobre a actualidade musical.

"Esta no es Pilocha que me han cambiado" sería a utilización achegada ao caso dunha coñecida "coletilla" madrileña. Negento, o señor Gustavo Rabudo, produtor de instrumentos culturais da categoría do "Son Lalín", danos agora un Long Play na más pura tradición "made in Broadway", no que transforma temas sinxelos e íntimos nunha pasta informe abondosa en ruidiños electrónicos, gaitas "moduladas" e demás "coñas paraguayas". Todo elo sinado por Rodrigo García e Agustín-Serrano.

A receta é: collase un tema popular —"O Alecrín"— cambéase a carácter da obra facendo dela unha balada ao gusto de

señora yankee post-menopáusica; collase outro tema popular —"Camiña don Sancho"— métasele unha instrumentación desproporcionada con gaitas filtradas e deceleradas, un carrillón facendo un obstinado e ambiente xeral de funeral de Presidente de Diputación Provincial de Calvarrasa de Arriba; collase un tema sinxeliño —"Cantiga do amor fendido"— métanse instrumentos a eito, unha batería totalmente fora de lugar e ambiente de intervención televisiva de líder político radical pero menos; collase un tema sinxeliño —"A miña amiga"— instrumentense con piano ao xeito de "joven casa leira de sólo cuarenta y cinco años buena cocinera y que asombrará a las visitas con composiciones propias" e quinteto de corda facendo dunha peza modal unha canción da época máis hortera do inefable Elvis; collase unha peza ao xeito folklórico —"O sacristán de Coimbra"— e fágase todo o posible por convencer ao auditor de que escucha unha retransmisión en directo da Praza Maior da vila de Agamenón na festa de San Hontorio; collase unha peza ao xeito folklórico —"Cholo peruan"— e orquéstese como se fora Mantovani na sua actuación especial pra "Sumarísimos"; collase...

Diráseme qué se fixo da intérprete, qué se fixo. Unha audición mínimamente escrupulosa do disco chega pra decatarse

a mellor maneira de lle por remedio non semella ser precisamente o traballo en solitario.

Ma. P. GARCIA NEGRO.

da escasa importancia real desta. A sua voz está tan arroupada, que un se pregunta se en último extremo o Sr. Rabudo non se limitou a botar man dunha voz fermosa para despersonalizala o máis posible e facer un producto o máis plastificado que puido. ¿Cal foi o labor real de Pilocha no disco? ¿Soio cantar? ¿Ula a creación?. Logo de aburríme fondamente reanimeime un pouco co único tema do disco que foi capaz de me recordar que non estaba diante da televisión: "O honeco de palla" que parece estar ahí para falarmos de por donde terían de ir os arranxos.

Benquerida Pilocha: Tí non es Doris Day nin Olivia Newton John, nin falla que che fai. Non sei as razóns do señor Rabudo—supón que as da comercialidade máis ramplona—, especialista en subproductos pseudo-refinados. O que si sei é que facerlle a competencia aos especialistas en "música-de-buen-gusto-para-retrasados-mentales-que-gustan-de-productos-a-la-pape" é moi difícil cando estos especialistas levan anos idiotizando xente. Seti cando cantas non fas esas cousas, ¿por qué en disco sí?

XOAN M. CARREIRA.

PILOCHA

Movieplay-Xeira 17. 1428/9.
Grabación.—8,5.
Arranxos — Inefables.
Interés — Ler o comentario.

(1) BARRIOS, HARGUINDEY, IGLESIAS, PILLADO: *Xeografía descriptiva de Galicia*. Edicións do Río, A Coruña, 1979.

axenda

CONCURSOS

O Ateneo Ferrolán convoca un **Concurso de Narracións cortas**, que deberán ter un mínimo de catro folios e un máximo de 20, mecanografiados a dobre espacio. Os orixinais mandaranse por quintuplicado, firmados con pseudónimo. As obras remitiranse ao "Ateneo Ferrolán", rua do Sol, 81, primeiro. O Ferrol, antes do día 23 de abril. E un concurso de ensaio, que versará arredor de calquier tema relacionado coa comarca ferrolana (xeografía, historia, etnografía, demografía...).

TEATRO

A cooperativa de teatro "O Realejo", de Porto para en escena a obra "un serão em Vigo", de Luis Vilar, as noites do serán, e o sábado 21, tamén ás 10,45 da noite, "na Sala Carral" do "Círculo Ourense-Vigüés", rúa Carral 18-baixo, Vigo.

MOSTRAS

Xoán Fernández espoñ darde

o 17 ao 27 de abril na Sala de Arte da Caixa de Aforros Provincial, Pontevedra.

Paco López presenta a sua obra de óleos, tapices e serigrafías no 11 Gattopardo-Pub. Teodoro de Quiros, 11. Viveiro.

Alvaro de la Vega, na galería Taller Picasso. Rua Carreira da Plata 5. Barcelona. De 5 de abril ao 5 de maio.

CINE

Jinete Salvaje de Josef von Sternberg (1966). Alemania. Película en 16 milímetros. As oito do serán, na Casa de Cultura, rúa do Concello 9. Ourense. Organiza Cine Club. Pazo Feito.

El coraje del pueblo, de Jorge Sanjinés (Bolivia). Día 27, as 10,30 da noite. Na Casa de Cultura, rúa do Concello 9. Ourense. Organiza Cine Club. Pazo Feito.

En el nombre del padre, de Marco Bellocchio (Italia). Día 20, ás 10,30 da noite, na Casa de Cultura, rúa do Concello 9. Ourense. Nesta película plantéase o tema da represión centrada nas institucións relixiosas, entendendo a educación como un proceso paulatino de empobrecedimento do mundo personal e a influencia da ideoloxía e do poder dominante en todas as perspectivas personais.

Morir en Madrid, documental anedoto da batalla e sitio de Madrid durante a Guerra Civil. Montaxe francés no que interveñen Rossif e Carmen. Salón Teatro. Santiago.

LIBROS

Os viños de Galicia, de Xosé Posada. Segunda Edición. Edición da Diputación de Ourense.

Cunqueiro, Narración. Edición Galaxia.

PUBLICACIONES

Xerfa, grupo cultural galego en Bizkaia. Marzal 1979.

Monthly Review, revista mensual. Número do mes de marzo.

volumen 2. Un artículo sobre do Irán: "Nueva crisis de la hegemonía USA". "Integración imperialista de la economía mundial". "Ayuntamientos y luchas urbanas".

Africa, número tres. Revista portuguesa de literatura, arte e cultura, na que se fala de Angola, Cabo Verde, Guiné-Bissau, Mozambique, e S. Tomé e Príncipe.

DISCOS

DISCO DA SEMA

Antonio Vivaldi.— A obra para flauta e orquesta.

I Solisti Veneti. Jean-Pierre Rampal, flauta. Director— Claudio Scimone. Erato-Hispavox. HES 60.150/1/2 (3Lp). PVP. 1.125

ptas.

Interpretación.—7.
Grabación.—7.

Na reedición deste velo álbum notase que os anos pasaron sobre él e a interpretación romántica de Vivaldi resulta empalagosa. No entanto, o sonido de Rampal e a perfección do grupo de Scimone permiten unha recomendación con moitos peros.

BANJO PARIS SESION

C F E - Guimbarde DD-22009/10 (2 Lps). 550 ptas.

Apaixonante documento sonoro da música popular de Tennessee. Se é degustador da millor tradición anglosaxona, non o dubide e mérgueo".

JOSE ESPERO (1966-71). Vena de Salvo. CMC 038. 1.125

Outro velo mito do flamenco, dotado dunha voz especialmente crara, tivo un amplísimo catálogo de cantos, se ben se fixo famoso cantando fandangos e creando escola. Disco indicado para iniciarse no mundo do cante".

ANUNCIOS DE BALDE

Gustariame intercambiar adesivos con rapaces-as de todo o Estado Español, especialmente Euskadi e Catalunya. Escribide a Xullo Fontechea, rua División Azul 7, terceiro. A Coruña.

Interéssame todo encol da medicina popular en Galicia (recetas populares, plantas medicinais, bibliografía, etc.). Escribide a: Xosé Marra. Patio de Madres 15-tercero, esquerda. Santiago de Compostela.

Somos un grupo folklórico gallego (gaitas, acordeón e percusión). Tenemos as asociacións culturais, de veciños e denais en Santiago que quieran contar con nosco, xa saben que nos tenemos á sua disposición, polos gastos de viaxe mantenzen. Poñédevos en contacto con: Carlos Cristos Cristos González. General Aranda 72-quinto E. Vigo.

Intercambio sellos de todos os países e desevo información encol destas coleccións. Xuntaríame con xente que ama e lle gusta a música de nosa terra de todas as épocas. Xesús Lubián Nieto. Avda. Redondela 75-segundo. Vigo.

Estou á percura de catálogos das editoriais galegas e cancións dos nosos cantantes modernos; se alguém pode axudarme, escribide a Xosé María García. M. Gabica, 4-primer-Bilbao 3.

"Trocó pegatinas de partidos e organizacións revolucionarias de todas as nacións". Poñerse en contacto escribindo a M. Carmen Morón. R/Pinceles 25. Madrid-18.

"Escola de gaitas e danzas. Grupo musical. "Toxos e Xestas". R/ Maspons 16. Barcelona. Teléfonos: 288578 e 3865652.

CURSO DE ELECTRONICA

Imos deixar de lado hoxe a Electrónica, pra espoñermos uns exemplos prácticos de electricidade.

No caso de que quixéramos facer unha instalación pra unha máquina que consume 4.000 watos de potencia, temos de usar un cable de 2 m/m e medio de sección. Se empregaramos un cable máis fin o que fariamos sería queimalo.

Agora ben, se queremos facer unha instalación normal pra lámparas normais, daquela o cable sirve de 1 e medio m/m de sección.

Outro exemplo: Se quixéramos poñer un enchufe pra conectarmoslle unha estufa a unha lavadora, habería que comprobar antes de nada a potencia que consume cada unha das duas máquinas. Se consumen arredor dos 2,3 ou 4.000 watos, o cable que tén de ir de empalmes de entrada da cometida ao enchufe, será de 2 e medio m/m de sección.

XOSE RAMON
RODRIGUEZ FERNANDEZ

CRUCIGRAMA

DARIO XOHAN CABANA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	M	R	A	S							A
2	A	N	K	O					T	E	A
3	Ñ		A	B	A	I	X	A	R	E	
4	A	G	R	I	E	S			A	L	A
5							X			L	
6								D	U	T	R
7								R	U		
8	M	U	R	A	R				A	V	I
9	O			A	P	O	U	S	A	R	V
10	A	S				O			C	E	L
11	S	B	A	N					F	A	T

HORIZONTAIS

- Madeixas de liño sen fier. Aguza.
- Ser mitolóxico. Máquina de tecer.
- Humildar, despreciar.
- Acedos. Inunda, sulaga.
- Dez. Cincuenta.
- Non este.
- Consoante. Vocal.
- Andar ós ratos. Deveido, desexoso.
- Pousar, reposar.
- Artigo. Pronome.
- Certo vento. Trata de "ti" ou "tu".

VERTICAIS

- Presas, mañuzo. Dentes de atrás.
- Preposición. Solitario.
- Murchar, esmagorecer. Batracio.
- Abondono, sobre. Chátao dalgúnha cousa.
- Carta da baralla. Berro.
- Agora mesmo. Camiños de cidade.
- Camiño más corto. Animal doméstico.
- Feroz (fem.). Marchar.
- Outra maneira de decir "iba". Pronome.
- Pedra miúda. Dubea.

CARTAS

TRAIECTORIA GALEGUITA

Si. Director de A NOSA TERRA

Son suscriptor da NOSA TERRA, porque eu sempre intentei axudar a todo aquello que creía era beneficioso pra Galicia, a pesares de non ser do B.N.-P.G., cuas directrices sigue ese semanario.

Són militante do P.S.G. é fun candidato pra o Congreso por Ourense, da coalición UNIDADE GALEGA. A pesares de todo esto, recentemente fixen unha aportación económica que me viñeron a pedir uns militantes do BLOQUE, polas causas antes ditas, e porque eu sempre antepuxen os intereses de Galicia aos intereses de partido, como creo que debe facer todo o que se considera bon galego.

Da miña galeguidade ninguén dubidou. Fun un dos fundadores de AGRUPACION CULTURAL AURIENSE i en ela abriñlle os ollos a realidade galega a algúm do BLOQUE que agora pretende arriar a bandeira da galeguidade e que pretende chamarme "españoleiro". Son o promotor da corrección da toponimia (os primeiros letreiros das estradas que se correxiron, foron pola miña man, hai 14 anos, con "nocturnidade", a grande parte dos actuales de toda Galicia.). Os afiches FALEMOS GALEGO, saíron de miña inicialmente. Fun

detido en Santiago, xunto con Isla Couto pola policía franquista á saída dun acto galeguista (mai vixilado que unha manifestación de agora). Da miña traectoria galeguista, metido nun ambiente hostil (médico-cirúrgano "da capital"), ningún pón en dúbida, porque sempre din e seguirei dando testemuña de galeguidade (a pesares de que fun criado nun ambiente castelanizante).

Digo todo esto, porque agora resulta que os do BN-PG, e como portavoces A NOSA TERRA, din que os da UNIDADE GALEGA somos "oportunistas, antinacionalistas, antigalegos e españoleiros". ¡Que cousas hai que escutar, ou ler! Resulta que os únicos nacionalistas son os de BN-PG, e os galegos que non somos da mesma traectoria política, somos antigalegos. Eso é quererse "apoderar" de Galicia, como fixeron coa bandeira galega, que é sagrada pra todos os galegos, por ser a bandeira de GALICIA, non do BN-PG. E a mesma táctica que seguiu F.N., coa bandeira española.

E diganme unha cousa. ¿Non sería mellor pra Galicia, —que é o que o fin e o cabo interesa—, limar asperezas que por atrancos? ¿Quén é mais galego, aquel que antepón os seus intereses persoais ou de partido aos intereses de Galicia, ou aquel que antepón os intereses de Galicia por riba de todo? Esto último é o que fixemos os da

U.G. Por non unirse o BLOQUE Galicia foi a gran perdedora, así que non me veñan falando de galeguismo aqueles que debían de ter a cabeza baixa pola vergüenza ou arrepentimento. Algun día Galicia pode pedir contas, pero claro, pra dalas, hai que ser denantes de todo galegos.

A pesares de todo, pódense seguir mandando A NOSA TERRA (cousa que non faría si a miña atitude fora coma os do Bloque), sempre e cando non fagan unha laboura negativa pra Galicia.

Os da U.G. sempre respetamos os do BLOQUE, cecas porque sexamos un pouco más persoas democráticas. Agora ben a conto unha denuncia que fai ese semanario contra o PSOE porque din que en Ourense o derradeiro día da campaña electoral, tapou algúns carteis de propaganda do BLOQUE. Esto non é de persoas. Pero resulta que en Ourense precisamente foi o BLOQUE o que se "distinguiu" por non respetar ningún cartel, sobor de todo os da U.G. como si tiveran consigna (esto vínno eu polos meus propios ollos).

En fin, son cousas pasadas, pero esperemos non volvan a pasar, polo ben de GALICIA, que tanto a miña como os galegos da UNIDADE GALEGA é o que más nos interesa.

Un saúdo.

CARLOS GUITIAN
Ourense, 30/III/79

O LEITE E A HIXIENE

Despois de ler o artigo titulado "Monopolios e CEE contra das leiteiras" publicado no número 53 de A NOSA TERRA, quixera puntualizar algunas das declaracions aparecidas no mesmo por ter, ao meu juicio, falla de veracidade.

Penso que o problema das famosas "leiteiras" estase a presentar á sociedade, ao traveso dos medios de información, dun xeito confuso e coa falla dunha explicación real. Por tal, quixera enumerar os principais feitos que nos levaron á situación actual.

- O concello, baseándose nas disposiciones sanitarias vixentes, relativas ao suministro de leite ás poboacións, sacou a concurso a instalación dun centro de hixienización de leite, pra lle poder ofrecer ao público consumidor un producto coas máximas garantías. Unha vez instalado e autorizado dito centro, o suministro de leite polos medios que se viñan facendo queda eliminado. E plantéxase decontado o problema de ¿qué van a facer as vendedoras de leite a granel?

- Entendo que o problema correspondelle solucionalo ao axuntamento, e debeuse plantear xa hai catro anos, cando se autorizou a instalación da Central, pra que na actualidade estivese xa en vías de solución.

- Non hai dúbida de que as leiteiras son persoas que teñen

na distribución do leite a granel o seu medio de vida, pro tampouco é menos certo que a venda dese leite esta suprimida en todos os países do mundo, xa que, ao ser un producto de fácil degradación, necesita pra o seu consumo unha previa hixenización, si se quiere ter a certeza de consumir un alimento con garantías, avaladas ao mesmo tempo pola inspección dos organismos sanitarios públicos.

- No referente ao precio do leite suministrado polas Centrais, si ben é certo que é lixeiramente superior que o do leite a granel, debemos ter en conta que tanto o precio de venda como o de compra están marcados pola Administración, e lóxicamente ha de ser un pouco máis cara, xa que tén que financiar a recollida, transporte, hixienización, distribución e comercialización.

- Afirmán as leiteiras que o leite por elas suministrado é de calidade superior pro que basean esta afirmación, si o leite que distribúen non tén inspección nin control de ningún tipo que dalgún xeito poida certificar a calidade do producto?

Por último, concluo decindo que por riba de todo penso que o Axuntamento é quen ten que lle buscar soluciones ao problema e que lle teñen que dar prioridade á saúde pública.

FERNANDO DOCAMPO FREIRE

A NOSA TERRA

LUIS SEOANE

MANUEL MARÍA

Nestes primeiros días do mes de abril –un abril chuvioso e frío– sorprendeunos a tristeira nova da morte súpeta de Luis Seoane. Foi un derrame cerebral quen o levou a cova. A morte súpeta e inagardada de Luis Seoane conmoveu a toda a nosa nación galega, consciente que perdía a un dos seus más outos valores de tódolos tempos.

O longo da historia da nosa cultura non atopamos a un home tan ben dotado como Luis Seoane, que cultivou, con gran talento, podemos decir que tódolos eidos da creación artística. Como ciudadán sempre mantivo unha fonda fidelidade a Galicia e ó galeguismo.

Luis Seoane naceu en Buenos Aires, nun fogar de emigrantes, no ano 1910. Coma Castelao, veu de neno a Galicia onde vixó os seus estudos. Licenciouse en Dereito na Universidade Compostelana no ano 1932. Foi un universitario inquieto e preocupado por toda novedade. Por aqueles anos eran estudiantes tamén en Compostela, Ricardo Carballo Calero, Francisco F. del Riego e outros homes importantes nas letras galegas, que xuntamente con Seoane traballaron, de moi diversos xeitos, pra galeguizar a universidade. Seoane ilustrou, nestes anos, libros de coñocidos escritores galegos: Cunqueiro, Iglesia Alvariño, etc. Rematados os seus estudos de Dereito traballou como abogado laboralista na Cruña e tomou parte moi activa na Campaña pro-Estatuto de 1936. O estalar a guerra tivo que asilarse en Buenos Aires, sendo o verdadeiro animador da vida cultural galega na capital do Plata, onde residían, naquellos anos, máis de 300.000 galegos. Gracias ó esforzo de Seoane podemos decir que a cultura galega non tivo unha rachadura: continuo vivendo no exilio. En Buenos Aires, Luis Seoane desenrolou moitas e fecundas actividades: dibuxante, grabador, pintor, ilustrador, muralista, animador de premios literarios, creador de xornales e revistas, de audicións radiofónicas, ensaista, autor teatral, narrador, poeta, xornalista. A súa labor foi realmente asombrosa. O fogar de Luis Seoane e a súa compañeira Maruxa en Buenos Aires foi o centro cultural de Galicia –da Galicia emigrante e da Galicia non emigrante– durante moitos anos.

Polos anos cincuenta e moitos Seoane voltou a Galicia. A súa vida repartíase principalmente entre Galicia e Buenos Aires, ademais dos seus viaxes por diversas partes do mundo. Xuntamente con Isaac Díaz Pardo creou o "Museo Carlos Maside", no Castro e o "Laboratorio de Formas de Galicia", que puxo a cerámica galega a cabeza das esperencias cerámicas do mundo. Prás cerámicas do Castro e de Sargadelos diseñou Seoane varias e moi fermosas pezas.

Cando o sorprendeu a morte, Seoane preparaba unha exposición de tapices, unha faceta máis do seu variadísimo quefacer artístico. E polo que dixo a prensa, pró ano que ven preparábasele un grande homaxe en Buenos Aires e outro tamén en Galicia. Nos non comprendemos esta programación de homaxes a longo plazo. Mais quen os programaba saberá o por qué.

A obra pictórica de Seoane é moi importante. Foi un pintor universal. Un dos grandes pintores do século XX e a súa obra está espallada moita dela por importantes museos de Europa e de América. En Galicia hai tamén importantes mostras da súa pintura. Incuso hai monografías importantes encol do Seoane pintor ou grabador, áinda que falta, o meu xeito de ver, un estudo completo que nos dea unha visión de Seoane como artista plástico en todo o seu conxunto.

Moi importante é a obra de Seoane como poeta en lingua galega, recollida non hai moito, toda ela, un volume que reproduce as ilustracións, feitas polo propio Seoane, prás primeiras edicións. Anda por ahí un libro, escrito en español, encol da obra poética de Seoane que vale moi pouquinho. A obra poética de Luis Seoane é moi importante. Foi o primeiro poeta galego que cantou a emigración –a grandeza e a miseria da emigración– dende a mesma emigración. Luis Seoane foi o poeta da emigración galega por excelencia. A súa forma poética e a súa lingua son moi orixinales. Pra buscarlle un antecedente á poesía de Seoane, entre os Precursores, salvando as distancias e a temática, habería que remontarse deixa Pondal.

Moita da labor literaria e crítica de Lois Seoane quedou espallada nas páginas de xornales e revistas e mesmo nas ondas das audicións radiofónicas. Compre decir que escribiu moito e ben encol de pintores galegos. E que ten un libro importantísimo encol de Castelao, titulado: "Castelao artista". Cumpría editar toda a sua obra literaria, crítica e xornalística, ademais da súa obra de creación, que non abrangue só a poesía, senón que tamén a narración e o teatro.

Agora é hora de facer un gran estudo encol da figura humana e da obra artística de Luis Seoane pra que a xente se entere realmente de quen foi. Seoane non gostaba da publicidade. As edicións dos seus albums, dos seus traballos literarios e dos seus libros de versos eran sempre minoritarios, como si temera ou desconfiara un pouco da súa obra, cando realmente era un artista claro e popular, comprometido coa realidade social do seu país galego.

Tense dito e repetido moitas veces que Luis Seoane, de circular os seus libros por Galicia, influiría moito na poesía galega de posguerra. Persoalmente penso que, polo menos, os poetas que empezaron a publicar dende os anos cincuenta pra acó a súa obra chegou, senón na súa totalidade si parcialmente, a través da "Escolma de Poesía Galega. Os contemporâneos", de Francisco Fernández del Riego.

Servidor a primeira noticia que tivo de Seoane foi polo ano 1952, e gracias ó gran pintor Carlos Maside, que tiña unha grande estima por Seoane. No ano

1952 recibín desde Buenos Aires, firmado polo autor, "Fardel de eisilado", que me deslumbrou. Lembro que o levi ó Caurel no ano 1954 e que llo prestei en Quiroga a un poeta que comenzaba e que logo quedou en nada. E non puiden recuperar máis aquel exemplar. En anos sucesivos, e según se iban publicando, Seoane ibame mandando os seus libros de versos.

Un día atopamos a Luis Seoane e á súa compañeira Maruxa en "Cerámicas do Castro". Falamos moito. Impresionárame a grande humanidade do artista e a súa conversa intelixente. Tiña unha grande memoria e contaba moi ben. Pensé que era un home tremendo apaixonado. Temos falado noutras ocasións –non moitas– con Luis Seoane e cada vez nos fomos afirmando máis no primeiro xuício que formamos encol da persoalidade humana de Luis Seoane. A derradeira vez que falamos con el foi en Sargadelos. Estaba tamén a profesora da Universidade de Salamanca, Pilar Vázquez Cuesta, a súa filla Pomba e o escritor Lois Diéguez. Non había moito que Seoane sufriera en Asturias un accidente de auto, do que repuxera moi ben.

A cultura galega e Galicia quedou máis probe coa morte de Luis Seoane. Mais a súa obra exemplar, tan rica en cantidad e calidad, é xa un patrimonio do noso povo. Ainda que moita dela esteña espallada polo mundo adiante.